ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3453 — ՇԱԲԱԹ 9 ԱՊՐԻԼ 1883 — Ն. Տ. 21 ԱՊՐԻԼ

ՊԱՅՄԱՆՔ
Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 21/2 լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ
երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ,

30 ՓԱՐԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ
Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ ն
գրութիւն խմբագիր—Տնօր.
Կ. Պոլիս Բիզա փաշա խօզ
Թիւ 33 Մասիսի գրասենն
Ճամբու ծախքը չվճա;
գունուիր։
Ձտպուած նամակ, յօդուած, ետայլն ետ չեն տրուիր։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լիբանանու նոր կառավարչին ընտրութեան վրայ խորհրդակցելու համար դեսպանք յառաջիկայ երկուշաբթի, ապրիլ 11/23, որ Րիւսթէմ փաշայի պաշտօնավարութեան վերջին օրն է, արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատունն ի նիստ հրաւիրուած են։

———

Անգլիական դեսպան Լորտ Տըֆըրինի Եգիպտոսէն մեկնելու օրը դեռ վերջնապէս որոշուած չէ. բայց հաւանական կը կարծուի թէ ապրիլ 27ին կամ մայիս 3ին ճամբայ պիտի ելնէ մայրաքաղաքս գալու համար. և որովհետև յառաջագոյն եղած կարգադրութեանց համեմատ Տ. Վսեմութիւնն ցունիս ամսոյ բակիցը Լոնտրա պիտի գտնուի, մայրաքաղաքիս մէջ իր բնակութիւնը մէկ երկու շաբաթէն աւելի չպիտի տևէ։

———

Պուլղարիոյ իշխանն երէկ առաւօտ Եըլտըզի կայսերական պալատան մէջ նախաճաշ ըրաւ և կէս օրին ներկայ գտնուեցաւ Սէլամլըքի արարողութեան, որ մեծ շքեղութեամբ կատարուեցաւ։ Ցետոյ Տոլմա-պաղչէի պալատն և կայսերական ախոռներն աչքէ անցուց։

———

Եըլտըզի պալատան մէջ ի պատիւ Պուլղարիոյ իշխանին տրուելիք մեծ կոչունքն ոչ թէ չորեքշաբթի, այլ երէկ իրիկուն տեղի ունեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան նաև տէրութեան բոլոր նախարարք։

———

Ֆրանսական դեսպան Տը Նոայլ մարքիզն և Աւստրիական դեսպան Պ. Քալիչէ նախընթաց իրիկուն ժամ 10 1/2ին միջոցները Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Մեծ Եպարքոս բարձր Սայիտ փաշայի հետ։

———

Արդէն ծանուցած ենք թէ Պաղտատի շրջակայ Արաբ ցեղերուն մէջ ապստամբական շարժում մ'երևցած եղած էր։ Պաղտատէն եկած վերջին հեռագրաց նայելով, կ'ըսէ Ռամէր-Թայըր, կայսերական 6րդ զօրաբանակին հրամանատար Հասան փաշա զինուորական մեծ զօրութիւն ղրկեր է ապստամբական շարժումն զսպելու համար, որ հետզհետէ մեծնալու վրայ էր։ Այս զօրութեան արագապէս հոն հասնելուն վրայ ապստամբք փախնելով պատուիրակներ ղրկեր են Օսմ. զօրաց հրամանատարին հետ բանակցելու համար։ Հետևաբար կը յուսացուի որ ապստամբ ցեղերն հնազանդութիւն յանձն առնելով անդորրութիւնը շուտով կը վերահաստատուի։

———

Յունական լրագրաց տուած տեղեկութեանց հակառակ, Վոգըլթ իր այս աւուր թուով դարձեալ կը հաստատէ թէ Սեբաստացի Պ. Սիմոն յաղթող եղած է չորեքշաբթի օրն Հելլենացի Հերակլէսին հետ ըրած ըմբշամարտին մէջ։

———

Պուլղարիոյ Ալէքսանտր իշխանը նախընթաց օրն արքունի նաւարանը և Այա-Սոֆիայի մզկիթն աչքէ անցուց։

———

Կայսերական կառավարութեան ծախիւք Ֆրանսայի երկրագործական վարժարանաց մէջ երկրագործութիւն ուսանող աշակերտաց երկուքը կարևոր պաշտօններու կոչուեցան։ Ճէմիլ պէյ, աշակերտ Կրինեոնի երկրագործական վարժարանին, Ագրիանուպոլսոյ Համիտիէ կոչուած երկրագործական վարժարանին տնօրէն և Թորգոմեան էֆ., աշակերտ Մոնբէլիէի վարժարանին, կայսերական ագարակաց քննիչ անուանեցան։

———

Օտեսայի մէջ գրոյց եղած լինելով թէ Երուսաղէմի մէջ ժանտատենդ (թիֆիւս) երևցած է, մայրաքաղաքիս առողջապահական խորհուրդը տեղեկութիւն խնդրեց Եաֆայի քարանթինայի վարչութենէն։ Քարանթինայի բժիշկ Տօքթ. Սարուհ Եաֆայէն ապրիլ 18 թուով կը հեռագրէ թէ ճիշդ տեղեկութեանց համար տեղական իշխանութեանց դիմելով պատասխան առած է թէ տեղեկութիւնք ուղղակի Պոլիս ղրկուած են։ Բայց իր մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով Երուսաղէմէն դուրս բնակեալ 2000 Ռուս ուխտաւորաց 33ը ժանտատենդէ բռնուած են։ Իսկ Երուսաղէմ զերծ է այդ հիւանդութենէն։

———

Երէկ ծանուցինք թէ Եէնի-գաբուի Թաղէն Հայ կին մը տեղւոյն Թաղական խորհրդին ձեռամբ ոստիկանութեան յանձնուած էր։ Մեր առած մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, յիշեալ տարաբաղդ կինն, որ ութ զաւակաց մայր է, իր վերջին ծայր աղքատութեան պատճառաւ ժամանակէ մ'ի վեր մուրացկանութեան մ'ենթակայ եղած էր և կ'երևի թէ վերջին օրերս իր խելքը բոլորովին կորուսած էր, որովհետև հինգշաբթի օր իր բնակած տան դրան առջև ելնելով անցորդաց հետ յիմարական խօսքեր կ'ընէր։ Թաղական խորհրդոյ երկու անդամք, որոց անունն այժմ չենք ուզեր տալ, զայս տեսնելով ոստիկան բերել կուտան և խեղճ կինն անոնց յանձնելով ոստիկանութեան դուռը կը ղրկեն։ Դժբաղդ կինն ոստիկանաց հետ չուզեր երթալ, բայց մեր երկու Թաղականներն ընդհանուր թաղեցւոց միջամտութեան և դիտողութեանց հակառակ քաշկռտելով ոստիկանութեան բանտը տանիլ կուտան զայն։ Եէնի գաբուի եղեցւոյ աւագերէց Տ. Խաչատուր Հայրն՝ որ տարաբաղդ կնոջ տանուերէցն է, ժամ 1ին միջոցներն իրողութիւնն իմանալով՝ Ժամկոչի մը հետ գիշերային ոստիկանութեան դուռը կ'երթայ և կինը կը պահանջէ, բայց չյաջողիր առնուլ. խեղճ կինն մինչև երէկ իրիկուն ոստիկանութեան բանտն էր։ Կը լսենք թէ Պատրիարքական փոխանորդ Հայրն երէկ Թագրիր գրելով ոստիկանութեան նախարարէն պահանջեր է զայն։ Միթէ վերոյիշեալ երկու Թաղականք չէ՞ին կրնար ոստիկանաց յանձնելու տեղ ուղղակի Ազգ. Հիւանդանոցը ղրկել զայն, և տեղի չտալ այսպիսի գայթակղական իրողութեան մը։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Պետրապուրկ 20 ապրիլ.

17 Ոչնչականաց դատաստանն աւարտեցաւ։ Վեցը մահուան, երկուքը մշտնջենաւոր շղթայակապ աշխատութեան, և միւսներն աւելի թեթև պատիժներու դատապարտեցան։

Լոնտրա 20 ապրիլ.

Տինամիթի պատճառաւ ամբաստանեալք երէկ Լոնտրայի պատժական ոստիկանութեան դատաւորին առջև հարցաքննուեցան. Ոստիկանութեան ձեռք բերած ապացոյցներէն կը հետևի թէ Լոնտրա քաղաքը քանդելու համար դաւադրութիւն մը կայ, որոյ հեղինակներն Ամերիկայ կը գտնուին։

Մարսիլիա 20 ապրիլ.

Նաւահանգստի գործաւորաց գործադուլը վերջացաւ։

Գահիրէ 20 ապրիլ.

Զրոյց կայ թէ Սուտ մարգարէն տիրեր է Խարթումի (մայրաքաղաք Սուտանի)։

Ընդհանրապէս հաւատք կ'ընծայուի այս լուրին։

Փարիզ 20 ապրիլ.

Երեսփոխանական ժողովն այսօր ընդունեց այն յանձնախումբն, որ 0/0ին 5 տոկոսաւոր արժեթուղթերն 0/0ին 4 1/2 տոկոսաւոր արժեթղթոց հետ փոխելու ծրագիրը քննելու պաշտօն ունի։

Յանձնախմբին 11 անդամներէն 7 նպաստաւոր են կառավարութեան ծրագրին. մնացեալ չորսը 0/0ին 3 տոկոսաւոր արժեթղթոց հետ փոփոխումը նախապատիւ կը համարին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

—o—

Շարունակութիւն վիճաբանութեան ի վերայ կաթողիկոսական խնդրոյ.— Աղմկալից նիստ.— Բանախօսութիւն և առաջարկ Ս. Պատրիարք Հօր.— Փակում վիճաբանութեան և ընտրութիւն Կաթողիկոսական Յանձնաժողովոյ.— Շատախօս արկածն և Սովելոց Յանձնաժողով.— Փակում 82—83 ամի նըստաշրջանին։

—==—

Ազգ. Ժողովոյ երէկի նիստը բացուեցաւ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, ժամ 8ին, ի ներկայութեան 25 երեսփոխանաց, որոց թիւն 50ի յանգեցաւ։ Հարիւրաւոր ունկնդիրներ եկեղեցւոյն ամեն կողմը լցուած էին, և անոնց մէջ կը տեսնուէին Կարնոյ Գեր. Առաջնորդն և քանի մը Ռուսահայ ազգայինք։ Կարդացուեցաւ Մագպուլեան Համբարձում էֆ.ի պարզ հրաժարականը և ընդունուեցաւ։ Կարդացուեցաւ նաև Փափազեան Մաթփան էֆ.ի մէկ առաջարկն՝ որ յիշեցնելով թէ բաւական ժամանակէ հետէ կեդրոնական Սնտուկին հաշիւները չեն ներկայացուած, կը խնդրէր որ Վարչութիւնն յառաջիկայ նստաշրջանին սկիզբը բերէ ո՛չ միայն իր պաշտօնավարութեան՝ այլ և նախորդ Վարչութեան վերաբերեալ հաշուեցոյցները։ Այս գիր Վարչութեան յղուեցաւ։

Ժողովն Օրակարգն անցնելով, Ք. Ղալըբեան էֆ. ըսաւ թէ կաթողիկոսական խնդրոյն սկզբանց վրայ բաւական խօսուեցաւ. աւելի խօսիլ խնդրոյն ելքին համար օգուտ մը չունի. Յանձնաժողով մը ընտրենք, որ իր Տեղեկագիրը բերէ, անոր վրայ կրնանք վիճաբանիլ։

Կ. Փանոսեան էֆ. դիտել տուաւ թէ Երեսփոխանաց մեծագոյն մասը չեն տեսած Պալաժենեան։ Այս վիճաբանութիւնը չսկսած, պէտք էր որ Պալաժենեայի մէկ տպեալ օրինակը բաշխուէր Երեսփոխանաց։ Բայց գո՛նէ Յանձնախմբին Տեղեկագրին հետ Պալաժենեան ալ բաշխուի, որպէս զի խնդրոյն կատարեալ ծանօթութեամբ որոշում մը տանք։

Մ. Մելիքեան էֆ. յայտնելէ յետոյ թէ ներկայ խնդրոյն վրայ Ս. Պատրիարք Հօր կարծիքն իմանալ յոյժ կարևոր է, ըսաւ թէ Ազգ. Ժողովը չէր կրնար Պալաժենեայի վերաքննութիւնը պահանջել, որովհետև Ազգին մէկ մասին միայն ներկայացուցիչն է. իսկ այսպիսի պահանջում մը, որ Պալաժենեայի ազգավնաս տրամադրութիւնները նկատելով շատ արդարացի է, պէտք է յանուն համայն Ազգին ներկայացուի, որպէս զի ազդեցիկ լինի. և որովհետև երկրիս վրայ գտնուող բոլոր Հայոց միաբանութեամբ այդպիսի խնդիր մը ներկայելու դէմ դժուարութիւնք կան, ինք կ'առաջարկէ որ Ազգ. Ժողովը նախ կաթողիկոսն ընտրէ, և անոր ստիպողաբար պաշտօն յանձնէ յանուն համայն Հայ Ազգին Պալաժենեայի վերաքննութիւնը պահանջել Ռուս կառավարութենէն։ Վստահաբար յարեց թէ 1866ին փորձուած այս փորձ մասամբ յաջողած է, քանի որ կը տեսնենք թէ Տ. Գէորգ Դ. կաթողիկոս կրցած է պաշտօնապէս փոխել տալ Պալաժենեայի ինչ ինչ յօդուածներ, և գործնականապէս բարեփոխել ուրիշ յօդուածներ։ Մինչդեռ Պալաժենեան Առաջնորդաց անուանումն և պաշտօնանկութիւնը Ռուսաց կայսեր կը վերապահէ, Գէորգ Դ. կարող եղած է իր ընտրելիներ ընդունելի ընել տալ և կառավարութեան նշանակածները պաշտօնանկ ընել։

Մ. Աղաբէգեան էֆէնտի յայտնեց թէ Մելիքեան էֆէնտիի նկատումներն և առաջարկը ծայրէ ի ծայր ջրելի են. բայց ինք աղով չպիտի ղրողի։ Կը տեսնէ թէ Երեսփոխաններէն շատեր անտեղեակ են Պալաժենեայի պատմութեան, պարունակութեան և ազգավնաս հետևանաց. այս պատճառաւ թերթեւ օրէն կը խօսին խնդրոյն վրայ, և քաղաքական նկատումներու մէջ կը մտնեն։ Եթէ Ժողովն հաւանի, ինք պատրաստ է ժամ մը խօսելով Պալաժենեայի պատմութիւնն ընել, և կատարեալ գաղափար մը տալ Երեսփոխանաց։ Ինք չհասկնար թէ ինչպէս քաղաքական նկատմունք արդելք կը լինին այս խնդրոյ ազատ քննութեան և որոշման դէմ։ Խօսքը մեր Եկեղեցւոյ մէկ թանկագին իրաւունքին վրայ է, զոր կորզել կ'ուզուի. խօսքը կաթողիկոսութեան վրայ է, որ մեր նախնեացմէ մեզ մնացած ազգային գլխաւոր հաստատութիւնն է, զոր ջնջել կ'ուզուի. Ինչ ըսել է մեր տկարութեան վրայ ճառել և քաղաքական նուրբ հաշիւներ մէջ բերել, որպէս զի խօսք չմտնենք այս խնդրոյ, և ազատապէս չյայտնենք մեր կարծիքն ու պահանջումն։ Եթէ այս կաթողիկոսական խնդրոյ մէջ ազատապէս չպիտի խօսինք ու գործենք, ապա ո՞ր տեսակ խնդրոց կը վերապահենք մեր գործունէութիւն։ Ազգին համար կենսական կարևորութիւն ունի այն, և ինք կը խնդրէ որ Երեսփոխանք տարբեր հաշիւներով չմոլորին։

Կ. Փանոսեան էֆէնտի կ'առաջարկէ որ Աղաբէգեան էֆէնտի Պալաժենեայի պատմութիւնը գրաւորապէս ներկայէ Ժողովոյն, եթէ հնար է Պալաժենեայի տպեալ օրինակին հետ։

Մ. Եպ. Իզմիրլեան, Մելիքեան էֆէնտիի առաջարկն հերքելով, ըսաւ թէ ճշմարտութեան ձայնը բարձրացնելու համար՝ հարկ չկայ որ բոլոր Ազգը միաբերան խօսի։ Արդար բողոք մը միշտ հիմնաւոր է, և նկատողութեան արժանի։ Այսպէս մտածեցին Հնդկաստանի Հայք երբ առանց մեր կարծիքն առնելու՝ բողոք բարձին Պալաժենեայի դէմ։ Եթէ պատեհութեան մը սպասենք որ Ազգը միահամուռ յայտնէ իր կարծիք Պալաժենեայի մասին, պարապ ժամանակ մը պիտի անցունենք։ Ազգային Ժողովս այսօր չէ որ Ազգին մէկ մեծ մասին կողմէ բողոք կը բառնայ Պալաժենեայի դէմ։ 1866ին աշխարհ Արարատ իմացաւ թէ Թուրքիոյ Հայք չեն ընդունիր Պալաժենեան։ Բայց երբ Մելիքեան էֆէնտի կ'ուզէ որ Ազգը միահամուռ բողոք բառնայ, և յետոյ կ'առաջարկէ որ բողոք բառնալու գործը միայն կաթողիկոսին վրայ պարտք դրուի, հակասութեան մէջ կ'իյնայ. որովհետև ո՞վ պարտք պիտի դնէ կաթողիկոսին վրայ որ Պալաժենեայի վերաքննութիւնը պահանջէ. — Թուրքիոյ Հայք, ըսել է՝ դարձեալ Ազգին մէկ մասն, և ոչ ամբողջը։ Գալով Գէորգ Դ. կաթողիկոսի յաջողութեանց, փոփոխել յօդուածոց դէմ Պալաժենեայի խմբագրութենէն ի վեր իրարու յաջորդող կաթողիկոսունք չէին դադրած բողոքելէ, և Առաջնորդաց անուանման նկատմամբ կաթողիկոսաց ձեռքը գտնուած իշխանութիւնն այնչափ թեթև է, որ Մատթէոս կաթողիկոս եօթն տարի շարունակ պահանջեց Պեսարաբիոյ Առաջնորդ Այվազովսքի վարդապետի պաշտօնանկութիւնն, որ Ռուս կառավարութենէն կարգուած էր, և հազիւ իր մահէն յետոյ ընդունուեցաւ իր խնդիր։ Իսկ Տփղիսի արդի Առաջնորդը Ռուս կառավարութենէն կարգուած է, և ո՛չ թէ կաթողիկոսէն կամ Սինոդէն։ Մեր պարտքն է 16 տարի առաջուան արդար բողոքին շարունակութիւնն ընել, և եթէ չյաջողինք իսկ, թո՛ղ պատմութիւնը վկայէ թէ Թուրքիոյ Հայքն անտարբեր չկեցան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան այս տագնապալից խնդրոյն մէջ. մեր նախնեացմէ մեզ մնացած գլխաւոր ժառանգութիւն մ'են կաթողիկոսական Աթոռն ու գաւազանն. աշխատինք անվթար պահել զանոնք, և շարունակ բողոքելով ու աղաղակ բառնալով, գուցէ օր մը յաջողինք լսելի ընել տալ մեր ձայն։

Խորէն Եպ. Նար-Պէյ ատենաբանութիւն մը սկսաւ, ուղղելով Պալաժենեա բառին հնչումն. ոմանք Պօլօժենեա կը գրեն և կը հնչեն, որ սխալ է. որովհետև ռուսերէնի մէջ շեշտ չունեցող Օ գիրն Ա կը հնչուի. բառին բուն հնչումն է Բալաժենիա, որ կանոնագրութիւն ըսել է։ (Այս լեզուագիտական դիտողութիւնք՝ իբրև աւելորդ՝ դժգոհութիւն կը պատճառեն Դիւանին և Երեսփոխանաց ոմանց։) Սրբազան Ատենաբանը Պալաժենեայի հաստատման պատմութիւնն ըրաւ. Ռուսք նոյն ժամանակն որ Վրաց կաթողիկոսութիւնը կը ջնջէին և Աղուանից կաթողիկոսութիւնը կը բառնային, փորձեցին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնն ևս ջնջել, նախ ստորնացնելով զայն, և այսպէս Ազգին սրտին վրայ դրին իրենց ճիրաններն։ (Ատենապետ. «Քաղաքական ակնարկութիւնք ներելի չեն»։ Խորէն Եպ. «Ես քաղաքագէտ չեմ, քաղաքականութեան հետ գործ չունիմ. ես Եկեղեցւոյ մարդն եմ, և Եկեղեցւոյ իրաւունքը կը պաշտպանեմ։») Ասոր համար չինեցին Պալաժենեան, որոյ խմբագիրներն անտեղեակ էին Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դարաւոր կանոնաց և սովորութեանց։ Բայց Ամենակարողը ծիծաղեցաւ այս անարդարանալի փորձին վրայ, և տկարները խօսեցնել տուաւ մեծազօր տէրութեան կանոնագրին դէմ, մինչ զօրաւոր ձայներ դեռ լուռ կը կենային. Հնդկաստանի Հայք բողոք բարձին, երբ Թուրքիոյ Հայերը դեռ անտարբեր կը մնային։ Բայց վերջապէս մեք ալ սթափեցանք, և բողոքեցինք։ Արդիւնքն հեռի է մեր բաղձանաց համապատասխանելէ. որովհետև լոկ եկեղեցականաց ըստացուածոց խնդրոյն վրայ չէ Պալաժենեայի հոգին. մեզ ի՞նչ փոյթ ուրիշ զիջումներ, երբ Հայ Ազգն իր Եկեղեցւոյ մէջ իսկ չունենար ինքնօրինութիւն։ Պալաժենեայի դէմ մեր բուն պահանջումն է անվթար պահել Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան և ընդ նմին Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ինքնօրինութիւնն։ (Ատենաբանն աստ խնդրոյն ինչ ինչ մանրամասնութեանց մէջ մտնելով, Ժողովականք ոմանք կը գանգատին ըսելով թէ ասոնք ստէպ լսուած են, աւելորդ խօսքեր են, պէտք է եզրակացութիւնն իմանանք։ Խորէն Եպ. բեմէն վար կ'իջնէ ըսելով թէ ինք աւելորդ խօսք չխօսիր, թէ փայլելու միտում չունի, այլ իբրև Եկեղեցւոյ պաշտօնեայ մը՝ պարտք կը համարի հիմնովին լուսաբանել Եկեղեցւոյ վերաբերեալ այսպիսի կարևոր խնդիր մը. ուրիշ Ժողովականք կը խնդրեն որ շարունակէ, և Սրբազան Ատենաբանը վերստին բեմ կ'ելնէ։) Կարելի է որ Ռուս կառավարութիւնն ինք չար դիտում մը չունէր, բայց իր ստորադասեալ պաշտօնեայք, որք Պալաժենեայի շինութեան վրայ հսկեցին, Հայ Եկեղեցւոյ և Հայ Ազգութեան դէմ թշնամական ոգի մը կը սնուցանէին, և լիովին ցոյց տուին զայն։ Բայց չասկանք Պալաժենեայէն, և չհամարինք զայն անյեղլի օրէնք։ Ինք և Աղաբէգեան էֆ. Ռուսիա գտնուած են, և անձնական փորձով կրնան խօսիլ։ Փորձը կը ցուցնէ թէ մեր կաթողիկոսաց բնաւորութենէն կախում ունի Պալաժենեայի աւելի կամ նուազ կիրառութիւնն։ Եթէ զօրաւոր կամքի տէր են, կարող կը լինին մեղմել անոր ազգավնաս յօդուածները, և իբրև օրէնք, Պալաժենեան այժմ նոյն իսկ Ռուս կառավարութեան քով հինցած և իր արժէքը մեծապէս կորուսած է։ (Մաղաքիա Եպ. «Բաւական է որ տիրող օրէնք կը մնայ միշտ։») Այո՛, և երբ տկար կաթողիկոս մը գայ, Պալաժենեան մեծագոյն վնաս մը կրնայ պատճառել Ազգին։ Ուստի, կաթողիկոս ընտրենք այնպիսի անձ մը, որոյ զօրաւոր կամքն յաղթէ ամեն դժուարութեանց։ Իսկ մեք չդադրինք Պալաժենեայի դէմ բողոքելէ, և մեր այս բողոքին ազգային ազդեցիկ կերպարան մը տալու համար, պատգամաւորութեան մը միջոցաւ ներկայենք զայն Ռուսիոյ Վեհ. կայսեր։ Ցարդանք այն տէրութեանց, որոց հովանաւորութիւնը կը տարածի Հայ Ազգին անդամոց վրայ. բայց երբ մեր Եկեղեցւոյ իրաւունքները կորզել ուզեն, ուրիշ բան չենք կրնար ընել՝ բայց եթէ կրկնել նոյն կրաւորական դիմադրութեան պատասխանը զոր մեր երջանկայիշատակ Հայրք տուին նմանօրինակ պարագայի մը մէջ. «Սուր քո և պարանոց մեր»։ Ատենաբանը վերջացուց՝ ոյժ տալով կաթողիկոսական Յանձնաժողովն անմիջապէս ընտրելու առաջարկին։

Այս միջոցիս այլ և այլ կողմերէ քուէ՛ կ'աղաղակուէր վիճաբանութեան փակման համար, և Ժողովն ընդհանրապէս անհամբերութիւն ցոյց կուտար. բայց Վահան վարդապետ յաջողեցաւ բեմն ելնել, և սապէս սկսաւ իր խօսքը. «Քրիստոս օր մը իր Ժողովրդեան ըսաւ թէ. (Ձայներ. «Ա՛յդ չեղաւ. բուն խնդրոյն նայինք»։) Վահան վարդապետ ըսաւ թէ 1866ի կաթողիկոսական Յանձնաժողովը, զոր ընտրելի Յանձնաժողովոյն առաջնորդ կ'ուզեն ընել, արդար ոգւով չէ քննած խնդիրն. ուստի յառաջիկայ Յանձնաժողովոյն հրահանգ պէտք է տանք հետևիլ մի միայն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ընդհանուր օրինաց, ի նկատի ունենալով նաև Ազգին արդի քաղաքական վիճակը։ Թէ ո՛ր կէտերու վրայ սխալած է 66ի Յանձնաժողովը, Վահան վարդապետ անկարող եղաւ ցոյց տալ և հաստատել, որովհետև իր մէջ բերած փաստեր անմիջապէս հերքուեցան նոյն իսկ Սրբազան Նախագահէն։ Օրինակի համար, Վահան վարդապետ ըսաւ թէ 66ի Յանձնաժողովն այնպիսի բաներ պահանջած է Ռուս կառավարութենէն, զորս մեք Թուրքիոյ մէջ իսկ չենք վայելեր. մինչդեռ Յանձնաժողովը կը բողոքէ Պալաժենեայի յօդուածին դէմ, որ Հայ եկեղեցեաց իրաւունք չտար ստացուածք գնելու և վաճառելու, մեք նոյն իրաւունքը Թուրքիոյ մէջ ևս չենք վայելեր։ (Ս. Պատրիարք բացատրեց թէ սխալ է այս կարծիք. մեր եկեղեցիներ [illegible] հող կրնան գնել և վաճառել ազատօրէն, առանց կառավարական միջամտութեան կամ արգելքի, ինչպէս սակայն կը լինի Ռուսիոյ մէջ. բայց մէկ եկեղեցւոյ կամ մզկիթի Վաքֆն ուրիշ եկեղեցւոյ մը Վաքֆ չենք կրնար ընել։ Այս դիտողութիւն ամեն կողմէ հաստատուեցաւ։ Մաղաքիա Եպ. ցոյց տալու համար թէ այս կէտի վրայ 66ի Յանձնաժողովոյն գանգատն ո՛րչափ իրաւացի է, յարեց թէ, Պալաժենեայի տրամադրութեանց համեմատ, Ռուսահայոց եկեղեցիները պատրաստ դրամ ունենալով հանդերձ չեն կրնար առանց կառավարական յատուկ արտօնութեան կալուածներ գնել եկեղեցեաց և դպրոցաց պահպանման համար, մինչդեռ Թուրքիոյ մէջ կատարելապէս ազատ ենք այս մասին։) Վահան վարդապետ յարեց թէ 66ի Յանձնաժողովն իրաւունք չունէր գանգատելու Պալաժենեայի այն տրամադրութեան դէմ, որ կաթողիկոսին ազատ շըրջագայութիւնն արգելքի տակ կը դնէ, որովհետեւ Թուրքիոյ մէջ ալ մեր Պատրիարքներ չեն վայելեր նոյն ազատութիւնը։ (Փ. [illegible] էֆ.) «Բայց այդ ազատութիւնը բռնաբարող յատուկ օրէնք մ՚ալ չկայ հոս։») Ատենաբանն ընդհատեց իր խօսքն, յայտնելով թէ իր ուրիշ դիտողութիւնները կը վերապահէ Ցանձնաժողովոյն ներկայելու համար, և բեմէն իջաւ տխուր տպաւորութիւն մը թողլով ժողովականաց վրայ, որք կը զարմանային թէ Հայ եկեղեցական մ՚ինչէ պաշտպանել Պալաժենեան, այն ալ ա՛յնչափ տկար և անհիմն փաստերով։

Ս. [illegible] յիշեցուց թէ օրը տարաժամած է, և վիճաբանութեան փակումը խնդրեց։

[illegible] էֆ. [illegible] պատասխանեց Խորէն Նար Պէյ Սրբազանի այն դիտողութեան թէ 1836ին, երբ Պալաժենեան յօրինուեցաւ, Թուրքիոյ Հայք անտարբեր կեցան։ Զաքարիա Պատրիարք և իր նախորդներ այնչափ հոգածութիւն ցոյց տուած են Մայր Աթոռոյ վիճակին, որ Ղուկաս կաթողիկոս ընտրուելէն ետքն այ երկու տարի Հայրապետական Աթոռը չէր բազմած մինչեւ որ ստանար Թուրքիոյ Հայոց հաւանութիւնը։ Բայց 1828ի Ռուսոյ–Թուրք պատերազմն այն ատեն վնասեց Թուրքիոյ և Ռուսիոյ յարաբերութեանց, որ Թուրքիոյ Հայոց եկեղեցիներուն մէջ Էջմիածնի կաթողիկոսին անուան յիշատակութիւնն իսկ դադրեցաւ, ո՛ւր կը մնար Էջմիածնի Հայրապետութեան խնդիր յարուցանել Ռուս կառավարութեան հետ, և այս վիճակ տեւեց մինչեւ 1844, երբ Մատթէոս Պատրիարք բարձրագոյն հրամանով Մայր Եկեղեցւոյ մէջ վերսկսաւ կաթողիկոսի անուան յիշատակութիւնն։ Ուստի, Պալաժենեայի դէմ նոյն իսկ իր հաստատման ատեն մեր կողմէ բողոք չբարձուիլն անտարբերութեան չկրնար վերագրուիլ։

Ս. [illegible] էֆէնտի համամիտ է այն առաջարկութեան թէ Պալաժենեան վերստին տպուելով Երեսփոխանաց բաշխուի, որովհետեւ կը տեսնէ թէ իր պաշտօնակիցներէն շատեր չեն ուսումնասիրած այդ նշանաւոր կանոնադրութիւն, և մանաւանդ դիտած է թէ Պալաժենեայի դէմ խօսողներն և անոր վերաքննութիւնն ամենէն աւելի սաստկամբ պահանջողներն անոնք են որ լաւ սերտած են Պալաժենեան. իսկ անոնք որ չեն սերտած, քաղաքագէտ կը ձեւանան, և տարբեր հաշիւներ կը խառնեն գործին մէջ։ Ինք կ՚առաջարկէ որ ընտրելի Ցանձնաժողովոյն հրահանգ տրուի 66ի բողոքին արդիւնքը քննել և մեզ տեղեկագրել, ցոյց տալով թէ նոյն բողոքին ոյժ տալու համար ի՛նչ նոր միջոց կ՚առաջարկէ։ Համամիտ չէ այն առաջարկի թէ այս բողոքն յետաձգենք նոր կաթողիկոսին ընտրութեան. այդ եղանակը փորձեցինք, այս անգամ ալ Օսմանեան կառավարութեան միջնորդութեան բողոք մը մատուցանելու եղանակը փորձենք։ Կաթողիկոսութեան անվթար պահպանումն՝ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կանոնաց և աւանդութեանց անվթար պահպանութեան կախում ունի. արդ, ինչպէս մեր Սահմանադրութիւն մեր կրօնական Ժողովոյ պաշտօն կուտայ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կանոնաց և աւանդութեանց անվթար պահպանման հսկել, եթէ Պալաժենեան եւս նմանօրինակ տրամադրութիւն մը պարունակէր, ինք կրնար ապահով լինել Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան ապագային համար. բայց դժբախտութիւնն հոն է որ ո՛չ միայն Պալաժենեան այս մասը յօդուած մը չպարունակեր, այլ և կաթողիկոսին և Սինոդին իշխանութիւն կուտայ փոփոխելու Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դաւանութիւնը, ծէսերն ու արարողութիւններն։ Ահա այս տրամադրութեան դէմ մեր բոլոր ոյժով պէտք է բողոքենք, գիտնալով որ երբ խնդիրն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ կանոնաց և սովորութեանց վրայ է, մեք նոյնչափ իրաւունք ունինք Ռուսահայոց գործերուն խառնուելու, որչափ անոնք՝ մերիններուն։

Վիճաբանութեան փակումը վերջապէս քուէի դրուելով ընդունուելէ յետոյ, Ս. [illegible] Հայր, երկիցս խօսք առնելով, ըսաւ. Այս կաթողիկոսական խնդրոյ վրայ նախընթաց երկու նիստերու վիճաբանութեանց ներկայ չկրցայ գտնուիլ անձնական տկարութեան պատճառաւ, բայց [illegible] տեղեկացայ թէ ի՛նչ խօսուած է, և այս աւուր ատենաբաններն եւս լսելէ յետոյ, կը տեսնեմ թէ ամեն ինչ խօսուեցաւ, խնդրոյն գրեթէ ո՛չ մէկ պարագայն մութը մնաց. ամեն տեսակ կարծիքներ յայտնուեցան, մինչեւ իսկ գործածուեցաւ չլսուած անտեղի բացատրութիւն մը, «Ռուսահայոց Պատրիարքութիւն» իբրեւ անջատեալ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութենէն։ Բայց ամեն տեսակ խօսքեր Ազգային Ժողովոյ մէջ պէտք չէ ըսուին։ Շատախօսութիւնը վնասակար է ըզ մեզ զբաղեցնող խնդրոյ յաջողման։ Ո՛րչափ ուզենք կրնանք խօսիլ այս Ժողովոյ մէջ, բայց խօսքերն ամենեւին չեն նպաստեր խնդրոյն յաջողելոյ։ Մնաց որ, մեք փափուկ դիրքի մը մէջ ենք, և անախորժ խօսքեր կրնան վիրաւորել այն մեծազօր տէրութիւններ, որոց հպատակն ենք, և որոց բարեյօժարութենէն կախում ունի մեր խնդրոյ յաջողումը։ Մեր կարողութիւններ սահմանափակ են. մեք ո՛չ այնչափ տկար ենք, որչափ անցեալ նիստին մէջ նկարագրել ուզեր է ատենաբան մը, ո՛չ ալ իրաւունք ունինք մեծ վստահութիւն ունենալու մեր կարողութեանց վրայ։ Իմաստութեան և խոհեմութեան մեր առջեւ գծած ընթացքն է զգուշաւոր և քաղաքագիտական ուղղութիւն մը։ Ուստի, այս կաթողիկոսական խնդրոյ վրայ եւս հրապարակային վիճաբանութեան շարունակումն ո՛չ միայն աւելորդ, այլ և վնասակար կը տեսնեմ։ Ազգ. Ժողովը պէտք է որ իր վստահութիւնը վայելող անձերէ Ցանձնախումբ մը կազմէ, որ, Ազգ. Վարչութեան գործակցութեամբ, լիազօր իշխանութիւն ունենայ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսական խնդիրը քննելու և Ժողովոյն փափաքանաց և Եկեղեցւոյն շահուց համաձայն կերպիւ զարժանը տնօրինելու, յետոյ Ազգային Ժողովոյն համար տալու պայմանաւ։ Պէտք չէ մանրամասնութիւններ հարկ դնել այս լիազօր Ցանձնաժողովոյ վրայ. եթէ ինչ որ ընել մտադիր ենք՝ կանխաւ ծանուցանել, յաջողման կարեւոր տարր մը ձեռքէ հանած կը լինինք։ Ազգ. Ժողովը թող չատանայ Ցանձնաժողովոյն անդամ կարգելով այնպիսի անձեր, որոց գաղափարներուն և ազգասիրութեան վրայ կատարեալ վստահութիւն ունի։ Իսկ Նոր կաթողիկոսի ընտրութիւնը բնականաբար Ազգ. Ժողովոյ գործն է։

Ս. Պատրիարք Հօր առաջարկն ի գիր առնուելով, Ժողովոյն ներկայացուեցաւ։ Այսպէս պատճէնը.

«Ընտրել լիազօր Ցանձնախումբ մը, որ պաշտօն ունենայ, ընդ նախագահութեամբ Ն. Սրբազնութեան եւ գործակցութեամբ Ազգ. Վարչութեան, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան խնդիրը քննել եւ կարգադրել համաձայն ազգային բաղձանաց, իւր համարատուութիւնն Ազգային Ժողովոյ բերելու պայմանաւ։»

Ս. [illegible] էֆ. խօսք ուզեց այս առաջարկութեան մէկ կէտին դէմ խօսելու և բարեփոխում առաջարկելու համար։ Բայց որովհետեւ նոյն միջոցին ուրիշներ ալ խօսք ուզած էին, և բաւական աղմուկ ծագած էր, Դիւանը քուէի դրաւ խօսք տալու կամ չտալու խնդիրն, և Ժողովոյ մեծամասնութիւնը՝ խօսք չտալու և անմիջապէս Ս. Պատրիարք Հօր առաջարկը քուէի դնելու կողմը գտնուեցաւ։ Հետեւաբար, վերոյիշեալ առաջարկը 11 քուէով ընդունուեցաւ, մինչդեռ կանխաւ ներկայացեալ ուրիշ մի քանի առաջարկներ կա՛մ իրենց հեղինակաց կողմէ ետ առնուեցան և կա՛մ աւելի պակաս քուէ ստացան։ [illegible] էֆ. իրեն խօսք չտրուելուն համար վշտանալով, բողոք բարձաւ և ժողովէն դուրս ելաւ։ Քիչ ետքը պարզ հրաժարական մը ղրկելով, Երեսփոխանութենէ հրաժարեցաւ։

Ս. [illegible] Հայրն ըսաւ թէ ինք պատրաստ է իր առաջարկութեան դէմ խօսողները մտիկ ընելու. իր ըրած դիտողութիւնք այն տեսակ շատախօսութեանց դէմ են, որք յայտնապէս վնասակար են խնդրոյն յաջողման։

Մ. [illegible] էֆ. բացատրեց թէ իր ներկայած առաջարկին մէջ, զոր յետոյ ետ առած էր, կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց լիազօր Ցանձնաժողովոյն հետ գործակցութիւնն այն նկատողութեամբ հարկաւոր դատած էր, որովհետեւ երբ «եկեղեցական ունին» և աշխարհական դասը միաբանութեամբ գործեն, Պապական, Յունական և մինչեւ իսկ Բողոքական Եկեղեցեաց համար անլուր այսպիսի երեւոյթ մը կրնայ մեծ ազդեցութիւն յառաջ բերել օտարազգեաց վրայ, և խնդրոյն յաջողման նպաստել։ Ատենաբանը վերստին ջերմութեամբ խօսեցաւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ բուն ազգային հանգամանքին վրայ։

Ժողովը կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ ընտրութեան ձեռնարկելով, Մ. [illegible] էֆէնտիի առաջարկութեամբ որոշուեցաւ որ գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրուին այսպիսի լիազօր մարմնոյ մը անդամները։ Ս. [illegible] Հօր առաջարկութեամբ որոշուեցաւ որ այս քուէարկութիւն նոյն երեկոյ չկատարուի, այլ ուրիշ օրուան մը թողուի, որպէս զի Երեսփոխանք իրարու կարծիքն իմանալու և յարմարագոյն անձեր ընտրելու կարող լինին։ Կարճ վիճաբանութենէ մը յետոյ, մերժուեցաւ քանի մը եկեղեցական Երեսփոխանաց առաջարկն, որք կը պահանջէին որ ընտրելի Ցանձնաժողովոյն մէջ եկեղեցականք աշխարհականներէ աւելի լինին, և որոշուեցաւ, 1866ի Ցանձնաժողովոյն նման, 3 եկեղեցականէ և 4 աշխարհականէ կազմել նոր Ցանձնաժողովը։ Որոշուեցաւ որ Երեսփոխանք ազատ լինին ոչ-Երեսփոխան անձանց եւս քուէ տալ յանդամակցութիւն այս Ցանձնաժողովոյ։ Քուէարկութեան համար քննիչ կարգեցան Պատրիարքական փոխանորդ Հայրն և Քրիստոստուր Ղազարոսեան, Մինաս Ջերազ և Ղազար Հովեան էֆէնտիները։ Քուէհամարը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ չորեքշաբթի, ժամ 2էն 6, ի Պատրիարքարան։

Այսպէս առ այժմ փակեցաւ կաթողիկոսական խնդիրը։

Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ համար խումբ մը Երեսփոխանաց կողմէ ընտրելի որոշուած հետեւեալ անձանց անունները մեզ հաղորդուած են, ի տեղեկութիւն Երեսփոխանաց հրատարակելու խնդրանօք.

1. Խորէն եպ. Նարպէյ. 2. Մատթէոս եպ. Իզմիրլեան. 3. Տ. Յովհաննէս քհնյ. Մկրեան. 4. Սերվիչէն էֆ. 5. Կարապետ էֆ. Իւթիւճեան. 6. Մարկոս էֆ. Աղաբէգեան. 7. Սահակ էֆ. Փափազեան։

* * *

Ժողովն անցաւ Շատախու խնդրոյն, որոյ վրայ Վարչութեան կողմէ եկած գիրը կարդացուեցաւ, որ կը հաղորդէր Սովելոց Ցանձնաժողովոյն տուած տեղեկութիւնները, զորս մեր չորեքշաբթի աւուր թուով արդէն հրատարակած ենք նոյնութեամբ։ Վանեցի Երեսփոխան Ա. [illegible] էֆ. առարկեց թէ մինչդեռ հաւանականաբար 300 ոսկւոյ չափ գումար մը ղրկուած է, փլած 30 տուներուն համար այս նպաստ անբաւական է։ «Շատախցիք գեղեցիկ արհեստ մ՚ունին, ըսաւ, յորում զարգացեալ Եւրոպան ինք չէ կրցած մրցիլ իրենց հետ, այն է մշլախաշինութիւն։ Շատախցւոց նպաստած ատեն, չմոռնանք թէ այս արհեստը քաջալերելու պարտաւոր ենք»։ Ուստի, կ՚առաջարկէ որ 200 ոսկի եւս ղրկելու մասին Ազգ. Ժողովոյ Նախորդ որոշումն անփոփոխ պահուի։

Ս. [illegible] ըսաւ թէ այս պահանջումներ հարուած մ՚են Սովելոց Ցանձնաժողովոյն դէմ, և աղուապէս պաշտպանեց այդ պատուարժան մարմնոյ ազգային երախտագիտութեան վրայ ունեցած անժխտելի իրաւունքներն։ Երբ Հայաստանի սովեն ահաւալի լուրերը կը հասնէին իրեն, թերեւս տասն անգամ փորձեց Սովելոց Նպաստամատոյց Ցանձնաժողով մը կազմել և չյաջողեցաւ. իսկ Ցանձնաժողովոյ արդի անդամք ինքնայօժար եկան և յանձն առին այս ծանր պաշտօն, զոր խղճի մտօք վարեցին 3 տարի. գիշեր ցորեկ անդուլ աշխատելով, 30 հազար ոսկի հանգանակեցին, որ լսուած բան չէր մեր մէջ, և հազարաւոր մարդիկ ստոյգ մահէ մը ազատեցին։ Ասոնք անտարբեր չեն Շատախու վիճակին ալ, և ինչպէս Հայաստանի ուրիշ գիւղ մը (Թեղուտ) ի հիմանց վերաշինեցին, պատրաստ են աւելի օգնել Շատախցւոց, բայց տեղական պէտքերն հարկ է նախ ստուգել։ Հաշուոյ խօսք կը լինի. Սովելոց Ցանձնաժողովն իւր հաշիւները պատրաստած է, և պիտի ներկայէ Ազգին, բայց մեր գաւառացի եղբայրներէն ոմանք ուզած են իրենց կոչորդն անցունել յանուն Սովելոց հաւաքուած դրամին, և Ցանձնաժողովը պարտաւորած են երբեմն կառավարութեան միջամտութեանը դիմելու։

Կ. [illegible] էֆ. Ժողովոյ Նախորդ որոշումը քննադատեց, ցաւ յայտնելով որ կը վշտացնենք Ազգին բարւոյն համար աշխատողները։ Ս. [illegible] էֆ. ցուցուց թէ Ժողովն անցեալ նստին մէջ չէր կրնար տարբեր որոշում մը տալ, և ըսաւ թէ պէտք չէ այնչափ գովաբանել Սովելոց Ցանձնաժողովը, երբ թէ իրենց քսակէն տուած լինին 30,000 ոսկին, և ո՛չ Ազգէն առած։ (Ս. [illegible].—Կէսը միայն։) Ռ. [illegible] էֆ. ըսաւ թէ ինք Սովելոց Ցանձնաժողովն ո՛չ միայն կը յարգէ, այլ և կը պաշտէ իր անդամն ծառայութեանց համար։ Ի վերջոյ Ժողովը գոհ եղաւ Վարչութեան բերած պատասխանէն։

Յետոյ Ազգ. Ժողովոյ ներկայ նստաշրջանին փակումը կատարեցաւ Ատենապետ Տքթ. Թիրեաքեան էֆ.ի մէկ ճառովը, զոր իբրեւ պատմական կարեւոր գրուած մը, ամբողջապէս պիտի հրատարակենք մեր յառաջիկայ թուով։ Ժողովը շնորհակալութիւն յայտնեց Ատենապետ էֆ.ին աշխատանաց համար։ Ս. [illegible] Հայրն օրհնեց Ժողովը, և պարագային յարմար խրատներ խօսեցաւ։ Ըսաւ թէ իր տկարութիւն արգելք պիտի լինի իրմէ պահանջուած կարեւոր ծառայութեանց անթերի կատարման. բայց ինք յուսահատ չէ Ազգին վիճակին համար. երբ Վեհ. Սուլթանը վերահաստատեց զինք, ապահովցուց թէ գոհ պիտի ընէ Հայ Ազգը։ Ն. Կ. Վեհափառութիւն Նոր Շնորհներ բրած լինելով իրեն, (Օրթագիւղի տան շնորհման ակնարկելով,) շնորհակալութիւն յայտնելու համար ի մօտոյ Ն. Վեհափառութեան պիտի ներկայանայ, և Ազգին բաղձանքն ու մաղթանքը վերստին պիտի դնէ Նորա գահոյից առջեւ։ Ն. Սրբազնութիւն յանձնարարեց եկեղեցական դասուն որ այս տօն օրերու մէջ յատուկ բարեմաղթութիւններ ընեն Վեհ. Սուլթանին համար, և ինք ալ պատշաճ բարեմաղթութեամբք ու աղօթիւք փակեց Ժողովն, որ ցրուեցաւ ժամ 11 1/2 ին, յաջորդ նիստն ըստ սովորութեան մէկ ամսէն գումարելու հասկցողութեամբ։

ԸՆՏԱՆԻՔ

—o—

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

Լոնտոն, 13 ապրիլ 1883.

Այն պարկեշտ մարդ՝ որ օր մը իր սեփական երդն ու ընտանիքն ունենալու փափաքը կը տածէ, չանգիտանար անշուշտ թէ՝ խնայողութիւնը մին և գլխաւորն է իր պարտեաց, զի դա ի՛նչպէս կարող պիտի լինէր առանց իր վիճակ բարւոքած լինելու երկրորդի մը պաշտպանութիւնն ստանձնել և նորա ապագային պատասխանատուութիւնն Աստուծոյ և մարդոց առաջ հանդիսաւոր երդմամբ խոստանալ, նաեւ ամուսնական կենաց հետ զուգընթաց անակնկալ պարագայից դիմագրաւել, երբ այդ պատահականութիւնքն իմաստնաբար չէր կանխատեսած։ Խնայողութիւնն, այո՛, զայս պարտ էին ուսուցանել ծնողք իրենց զաւակաց մանկութենէն սկսեալ, դաստիարակք խընայողական սկզբունք նախնական գիտելեաց հետ պարտ էին աւանդել իրենց աշակերտաց։ Սակայն ի՛նչ է խնայողութիւնն։ Այդ է խնդիրը. Ո՛րքան մարդիկ խնայողութեան սկզբունքը սխալ կ՚ըմբռնեն։ Ոմանք կը կարծեն թէ խնայողութիւնը գծծութեան ու փողրկութեան մէջ կը կայանայ. այլք լումայի մը իմաստութիւն և ոսկիի մը յիմարութիւն գործելով երբեք իրենց նպատակին չեն հասնիր ու մնացածին անգութ բաղդէ մը կը տրտնջան միշտ։ Համառօտիւք խօսելով [illegible] է։ Օրինակաւ բացատրենք մեր ըսածը. Երբ շաբաթը 100 դահեկան շահողն 101 կը ծախսէ, մարդոց էն ողորմելին է, մինչդեռ նա՝ որ 100 դահեկան շահելով 99 միայն կը ծախսէ, մարդոց երջանկագոյնն ըլլալէ զատ՝ գըտած է, նաեւ հարստութեան գաղտնիքը և մտած յա՛յն ճանապարհ որ տանի յընչաւէտութիւն, և որ՝ ըստ Ֆրանքլինեան ասութեան՝ ջաղացքին ճամբուն նման հարթ տափարակ է (*)։ Գտնուի թերեւս իմ ընթերցողացս մէջ մին՝ որ սա դիտողութիւնն ուղղէ ինձ. «Ո՛վ բարեկամ, մենք քենէ լաւ գիտենք թէ ի՛նչ է խնայողութիւնը. սակայն մեր ձեռքի կարկանդակը թէ՛ ուտել և թէ՛ պահել չենք կարող»։ Ամեն յարգանք ընդդիմաբանիս եթէ ներէ իր սովորական արդարասիրութեամբ՝ ըսել իրեն թէ այդ առարկութեամբ կենացը մէջ գործած սըխալանաց էն մեծագոյնը կը յայտնէ միայն։ Ըստ ծխ ճշմարտութեան իբր գործնական փորձ՝ թող մի տետրակի մէջ նշանակէ շարունակ մի ամիս իր բոլոր ծախքերն՝ առանց բացառութեան և առանց իր սովորական ընթացքէն շեղելու՝ երկու սիւնակաց վրայ, որոց մին յատկացնէ [illegible] պէտքերուն և միւս [illegible], և յետ մի ամսոյ կամ երկու շաբաթուց գումարէ ճըշդութեամբ այդ երկու սիւնակներն, պիտի տեսնէ թէ որքան նիհար մնացած է նախնական պիտոյից գումարն համեմատութեամբ աւելորդ ծախուց գումարին։ Կը խոստանամ ո՛չ միայն զինքն, այլ իմ բոլոր երիտասարդ ընթերցողներ՝ որոնք իրենց ընկերական վիճակը բարւոքել կու զեն և իրօք անկախութիւն ձեռք բերել կը ցանկան, ընել զայս փորձ։ Ասոր մի ուղեցոյց պիտի լինի իրենց, և տարակոյս չունիմ թէ՝ շատեր պիտի կասեցնեն այն ամէն աւելորդ ծախքեր՝ որք խնայողական օրինաց հակառակ միանգամայն առողջութեան վնասակար են։ Շատերը սարսափով պիտի դիտեն զեղխութեանց սիւնակն, ուրկէ ծուխ ու գոլորշի կը բարձրանայ, չ՛ըսենք այլ ինչ։

Դրա՛մ, դրա՛մ և դարձեալ դրա՛մ, այս է դրական աշխարհի աղաղակը։ Հին փիլիսոփայք եթէ իմաստութեան և հանճարոյ հետ արծաթ և ոսկի ալ ունենային և մեզ չափ անոր պէտքն զգային, չեմ կարծեր որ երջանկութիւնն աւելի հեռուները փնտռելու ելնէին։ Եթէ կայ մի տունկ՝ որ ո՛չ մի կենդանի արարած է սիրուեցաւ բաց ի անարգ որդէ մը, այդ իսկ ծխախոտն է. սակայն ի վնաս մեր կազմութեան կը շարունակենք ծխել դեռ։ Ենթադրենք թէ մի երիտասարդ տասնեւօթնամեայ հասակէն կ՚որոշէ զերծ մնալ այս վնասակար սովորութենէն և ասով օրը միջին հաշուով մի դահեկան կամ քիչ մ՚աւելի կը խնայէ, այդ իմաստուն երիտասարդ, երբ թեւակոխէ իր քառասնեւհինգերորդ տարին, միայն այս միջոցաւ 30-40 ոսկի ունեցած պիտի ըլլայ խնայողութեան սնտուկին մէջ։ Հազարաւորք իրենց ծաղիկ հասակին մէջ, այսպիսի իրենց ծխծած պահուն, [illegible] մի քանի հարիւր ոսկւոյ դրամագլուխ մը պիտի ունենային իրենց տրամադրութեան ներքեւ, և թէ ունենային նաեւ կամք, յարատեւութիւն և հաստատամտութիւն [illegible] ինձ գրել և ընթերցողիս ընթեռնուլ ատաղձ պիտի լինէր եթէ երիտասարդաց շատերուն աննպատակ և ի զուր ըրած ամենօրեայ ծախուց մանրամասնութիւնը ընել։ Բաւ է, մրջնոյ պէս հաբարող, մեղուի պէս գործօն պատանեկին երբ հասնի առնական հասակ և ուզէ ընտրել իրեն մի ընկեր [illegible] կարծէք թէ իր դէմն եղող աղջ [illegible] «Բարի լոյս, օրիորդ,» պիտի ըսէր։ Անտարակոյս ո՛չ։ Այլ պիտի խորհէր լըջօրէն, ըսէր ի մտի [illegible] սա եղբայրացութեան հանդէ [illegible] «Լա՛ւ, պէտք է որ ամուսնանամ [illegible] բացարձակ ամուրիութեան [illegible] Նախախնամութեան դէմ հայհոյ-

---

(*) Այս մասին ունինք գրելիք յարմար առթիւ։

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(18)

ԱԼՊԷՐ ՏԷԼՊԻ

—o—

ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆ

4

Իսկ Արմեմիս, այնչափ հանդարտ, որ կարծես թէ ուրիշի մը հարսանեկան պարահանդէսին ներկայ էր, բան մը չէր տեսներ, բան մը չէր գուշակեր։

Կը սիրէր զուգապարն և պարզաբար անձնատուր կը լինէր իր զուարճութեան, և խորհելով որ շատ չանցած պիտի մեկնէր այս անիծեալ տունէն, և իր երազած նոր ապագայն պիտի բացուէր վերջապէս իր առջեւ։ Երկու երեք անգամ նշմարեց որ մայրն ատելի աչօք իրեն կը նայէր. բայց մեղադրեց իւր այս գաղափարն. արդարեւ Տիկին Մորեր զինքը չէր սիրեր, բայց անտարբերութեան ու ատելութեան միջեւ մեծ հեռաւորութիւն կայ։ Օրիորդն ա՛յնչափ զուարթագեղ փայլ մ՚ունէր, որ Տիկին Քերսէն հիացաւ։ Վերջապարի դարձուածներէն միոյն մէջ Արմեմիս և Աննա–Մարի (Տիկին Քերսէն) քովէ քով գտնուելով, վերջինը կամացուկ մ՚ըսաւ իւր բարեկամուհւոյն.

— Սուգի ուրախ դէմք ունիս այս իրիկուն։

— Շատ հանգստաւոր է, պատասխանեց Արմեմիս ժպտելով։ Սիրտս թեթեւցած է, վասն զի ամեն վիշտերս վերջացած են։

Ա՛ւա՜ղ, չէին վերջացած, այլ կ՚սկսէին։

Կէս գիշերն հինգ ժամ անցած էր, այն գորշախառն լոյսն, որ ոչ գիշեր էր, ոչ ցերեկ, և թափանցիկ փոշիի մը պէս պարտիզին ծառերուն վրայ կը ծաւալէր տարտամօրէն։ Ջահերն ու կանթեղներն աղօտանալ կ՚սկսէին։ Կանայք երբեք այնչափ գեղեցիկ չեն, որչափ պարահանդէսին այն ժամուն, ուր կէս պարտասեալ, [illegible] աւել պարզութիւն, առաւել մարգարտափայլ գունաւորութիւն մ՚և առաւել քաղցր բան մ՚ունին իրենց նուաղկոտ աչերուն մէջ։ Օդը ծանր անուշահոտութեամբք բեռնաւորուած է, որք վերածխելով [illegible] կ՚զգլխեն ուղեղները։ Հագուստներն ու գլխու զարդերն իրենց առջի թարմութիւնն ու [illegible] կորուսած են. մերկ ուսերը կը դողդղան շողշողուն գամանդներուն տակ, և քանի մ՚ուշիմ մարդոց զուարթացեալ թեթեւ ճաշ մը բաւական է պարահանդէս մ՚աւարտել ամենափափուկ զուարճութեամբ։

Արմեմիս նստած էր ընդ մէջ Մարքիզին և Մարսիլլիէն Ցանկլարի զոր իրեն ներկայացուցած էին։ Օրիորդն ոչ նայեցաւ, ոչ շփոթեցաւ, այլ անկեղծ իր ձեռքն երկնցուց ուղեւորին։ Խօսակցութեանց շատ կը փափաքէր զինքը ճանչել, գիտնալով որ Մորեր մեծ համարում ունէր իր վրայ։ Յիշեցուց ժպտելով թէ քանի մ՚օր առաջ իրարու հանդիպած էին։ Ծանօթութիւնը շուտով կապուեցաւ, այնպէս այս ճաշի միջոցին Մարսիլլիէն և Արմեմիս գրեթէ շարունակ խօսակցեցան։ Մարքիզը գիտցաւ զգացած դժգոհութիւնը, բայց տիկին Հանրիէթ չէր ո՛չ։ Հետզհետէ կը կարմրէր ու կը դեղնէր. [illegible] թէ Արմեմիս բան մը կը գողնար անկէ. Մարսիլլիէն, բանէ մը տեղեկութիւն չունենալով, [illegible] սակցութենէն զգացած հաճոյքին տենչ [illegible] էր. Եթէ քիչ մ՚ալ կողմը նայէր, պիտի տեսնէր Հանրիէթ իր պաղ աչերն Արմեմիսի վրայ [illegible]

Փարամաք առաջարկեցին պարը շարունակել [illegible] չէին յետոյ, բայց հանդիսականք խումբ խումբ մեկնէին, ի շատ չանցած՝ տանը մաքրիմները [illegible] միային. Փողերին ջիգ [illegible] թատրերի թելեն և տնկանոցին քովէ ճեմելիքը [illegible] րաւ. Երբոր միեւնոյն մնացին հոն, երեսին [illegible] տած, բարկացայտ, ապառնալից աչօք.

(Շարունակելի)

և կեղծաւորութեան վերջին աստիճանն է. սակայն անխորհուրդ ամուսնութիւնն ալ ճակտի քրտամբ ստացուած դրամագլխէ մը զրկուելէ զատ ինքզինքն ալ վրայ տալ ըսել է. ուստի տեսնենք նախ թէ՝ դա կոյս ունի՞ ինձ կենակից և իմ ունենալիք զաւակացս մայր ըլլալու ամէն հանգամանք:» իսկ անարծաթն այսպէս չմտածեր. գոհ կը լինի մեծապէս երբ մի անծանօթ երիտասարդուհի ժպտի իրեն և անմիջապէս նորա ձեռքը կը խնդրէ, առաջինն անկէ պահանջելու նուաստութեամբ այն ––––––՝ որ իր քով կը պակսի. — դրամ:

Այսպէս է նաեւ վերաբերմամբ մի երիտասարդուհւոյ: Այն օրիորդ, որ իր սեռին մոլութեանց անհաղորդ, իր սիրտն ու միտքը մշակած, առաւնին պարտականութեանց քաջ գիտակ, երբեք չ՚ածեց իւր անձն ի հանդէս, այլ զերդ պարկեշտ մանուշակ ծածկուեցաւ ծաղկանց ներքեւ, բուրելով միայն այն անուշահոտութիւնն՝ յորմէ կը գտնուէր իր հետք, ըսէ՛ք, ո՛րքան խոնարհ լինէր իր ծագում, ո՛րքան լինէր աղքատին, այդ վեհ հոգի պիտի զկնջանէ՞ր զօդիլ ցկեանս մի ծոյլ պատառաբոյծի, ծակ գանձանակի հետ: Քա՛ւ:

Ունինք մի տկար կողմ եւս, որ օտարներէ աւելի մեր վրայ կը տեսնուի, այն է, ցուցամոլութիւն: Այս ախտը վաճառականներ սնանկութիւն հրապարակելու, խանութպաններ իրենց փողկերն այլ եւս չբանալու դժբաղդ հարկին տակ փակելու, մշակը միշտ մշակ, գործաւորը միշտ գործաւոր մնալու կը դատապարտէ, և այս անմտեր մոլութեան դէմ ճարտար գրիչներ ընդէ՞ր չեն գիտուիր: Ծանր է ինձ օտարներն օրինակ ցուցնել իմ ազգակցաց, սակայն ո՞վ կ՚անգիտանայ անգղիական ընչաւէտ ազգին ցուցամոլութեան դէմ յայտնած կարծես բնական հակակրութիւնը: Չտեսայ հոս պարկեշտ ընտանիքի մը անդամներ, որոնք որքան ալ մեծատուն լինին, իրենց գլուխն, ականջ ու մատներն ադամանդներով պճնեն հրապարակաց, պարտէզներու կամ եկեղեցեաց մէջ: Հապա անպատիւ փոշին, կ՚ատեն զայդ մահու չափ: Այն կինը՝ որ չափազանց զարդարանաց հետամուտ է, իր բարի կին մը լինելը կասկածանաց կ՚ենթարկէ՝ որքան ալ ընկերական բարձր դիրք մ՚ունեցած ըլլայ:

Կ՚զգամ թէ անհատնում գրելիք ունիմ խնայողութեան մասին, սակայն պատրաստուած եմ աւարտել ներկայ նամակս հետեւեալ տողերով:

Եթէ Քրիստոնէութեան Հիմնադիրը ներկայ ժամանակիս մէջ գար աշխարհ «վաղուանը հոգացէք» պիտի ըսէր, ինչպէս մեր մտաց կը խօսի այժմ Երկնքէն: Խնայողութիւնը պարտք մ՚է մեզ: Երիտասարդութիւնը կեանքին ամառն է. կը հասնի ձմեռը՝ պատրաստ գըտնուելու ենք ցրտաշունչ եղանակին դէմ: Կազմեցէ՛ք ընտանիք մը խնայողական օրինաց ուշ դնելով կը յառաջեւ ի բարօրութիւն: Խնայողութիւնը կը դնէ ընտանեկան յարկի մը հիմունքը:

Իսկ դուք, երիտասարդք և երիտասարդուհիք, զգեցէք ձեր հին հանդերձներ փոքր ինչ աւելի երկար ժամանակ, եթէ հարկը պահանջէ. հրաժարեցէ՛ք ամէն խօլ պերճութենէ. թո՛ղ պակաս լինի թաւիշն ու ոսկին, մի պարզ կերպաս նոյն տեղ կը բռնէ: Ի վերջ բան, դուք որ հանդերձեալ էք երջանիկ ընտանիք մը կազմել, մի՛ զոհէք ապագայն որ ձեզ պիտի երջանկացնէ, ներկայն որ վաղանցուկ է:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻՈՑ
Ի ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

(Շար. եւ վերջ)

Հակառակ այս ամօթալի դաշնադրութեան, Ֆրանսա տակաւին իւր գահն չէր կորուսած ի Հընդկաստան: Վասն զի Սիրքառսի հիւսիսային մասին տէր էր, և Պիւսի՝ մինչ Նիզամի մարդն ըլլալով նորա վրայ մի անհուն ազդեցութիւն ի գործ կը դնէր: Ֆրանսայի այս ընթացքը հակառակ էր դաշնադրութեան ոգւոյն: Ուստի Անգլիա 1756ին պատերազմ բացաւ նորա դէմ: Յաղթեց Ֆրանսայի և վերստին տիրացաւ իւր կորուսած երկիրներուն:

Դժբաղդաբար՝ Տիւբլէքսի իւր յաջորդ կարգուած մարդն՝ իւր նախորդին հանճարը չունէր: Լալի-Թօլանտալ՝ թէեւ բոլորովին անշնչան մէկը չէր, բայց ամենէն կարեւոր բանը կը պակսէր իրեն — Հնդկաստանի գործոց փորձառութիւնը —: Յամառ էր ու կասկածոտ: Ամեն ոք իրեն թշնամի կը կարծէր: Հազիւ Բօնտիշէրի հասած էր, և ահա Հնդիկ ժողովրդին դիւրագրգռութիւնը չարաչար վիրաւորելով զանոնք իրեն դէմ հանեց: Նոյնպէս Պիւսիի վրայ նախանձելով զանի Քառնաթիքէն ետ կոչեց, որով Ֆրանսայի յիշեալ գաւառին մէջ ունեցած ազդեցութիւնն ալ ցնդեցաւ: Իրաւ է որ Լալի ի սկզբան մի քանի յաղթութիւններ տարաւ Անգլիացւոց դէմ, սակայն ի վերջոյ անհեթեթ սխալանաց շարք մը Ֆրանքօ-Հնդկական իշխանապետութիւնը Բօնտիշէրի միակ քաղաքին մէջ սահմանափակեցին: Այս քաղաքն ալ 1761ին իւրեն պարտաւորեցաւ Անգլիոյ անձնատուր լինիլ: Ալ եւս Ֆրանսա գործ չունէր Հընդկաստանի մէջ:

Լալի-Թօլանտալ դատաստանի կոչուեցաւ և իւր արժանաւոր պատիժը կրեց՝ Կրէվի հրապարակին վրայ գլուխը տալով:

1763ի Փարիզի դաշնադրութեամբ(*) Բօնտիշէրի վերստին Ֆրանսայի կը տրուէր, որ արդէն իւր քաղաքական կարեւորութիւնը կորուսած էր: Ամերիկայի անկախութեան պատերազմին ատեն, Սիւֆրեան ծովակալին հրամանատարութեան ներքեւ մի Ֆրանսական տորմիղ, վերջին փորձ մը կ՚ընէր իւր կորուսած երկիրները ձեռք ձգելու. միւս կողմանէ Ֆրանսացւոց թելադրութեամբ Հայտէր-Ալի և իւր որդին Թէփօ-Սահիպ Հնդիկ իշխանները զԱնգլիա կը նեղէին: Վերջապէս, Վերսայլի դաշնադրութեամբ (1783) (**) Ֆրանսա կը հրաժարէր Հնդկաստանի տիրապետութենէն և ասպարէզը Բրիտանական պետութեան կը թողուր: Իրաւ է որ Մեծ Յեղափոխութեան և կայսրութեան պատերազմաց ժամանակ Ֆրանսացի գաղթականներ օգնեցին Հնդկաց իրենց անկախութիւնը ձեռք ձգելու համար, բայց այս անհատական ջանքեր չի զօրեցին յաղթել Անգլիական այն ահեղ զօրութեան՝ որ յայնժամ տէր էր Ովկէանու, այն ազգին՝ որոյ անհուն հաստատամտութեան առաջ անկարելին խոյս կուտայ և ապառաժը կը հալի:

ԳՐ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

(*) Այս դաշնադրութեամբ՝ Ֆրանսա՝ Արեւմտեան Հնդկաստանի մէջ ունեցած Կրանատա քաղաքն Անգլիոյ կը թողուր. բաց աստի, Ս. Վինչենթիոս, Տօմինիկ եւ Թապակօ կղզեաց տէր կը լինէր Անգլիա:

(**) Այս նշանաւոր դաշնադրութեամբ, Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներն անկախ կը հրատարակուէին:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ՄԻՋԱԳԵՏՍ

(Մեր Թղթակցէն)

Եդեսիա, 21 մարտ.

Թուականէս 5 օր առաջ, Եդեսիոյ արեւելեան թաղերէն միոյն մէջ բնակող Հրէայ ընտանիքէ մը՝ վրան քանի մը կտոր ոսկեղէն զարդեր ունեցող 13 տարեկան աղջիկ մը իւր 4 տարեկան քոյրը հետն առնելով զբօսնելու համար դուրս կ՚ելնէ, ու չը վերադառնար:

Այս զոյգ մը Հրէայ աղջիկներու դժբաղդ ծնողք, նման Եգիպտոսէն ելնող անապատապտոյտ իսրայելացւոց, 3 օր շարունակ թափառեցան Եդեսիոյ բոլոր խորշերը զանազան միջոցներով, առանց սակայն ո՛ եւ է մի հետք գըտնել յաջողելու:

Կորուսելոց պարագայք վերջապէս դրացեաց տուներն եւս խուզարկութիւններ ընելու պէտքն զգացած էին, եւ այն դիմադրութիւն, զոր ցուցին երկու Թուրք եղբարք իրենց տան խուզարկուելուն դէմ, ծանր կասկածանաց առիթ եղաւ, եւ այդ կասկածանք անտեղի չէին: Կառավարական միջամտութեամբ նոյն կասկածելի տուն խուզարկութեան ենթարկեցաւ, եւ հոն եղած անգործածելի մի խորափիտ ջրհորի մէջէն 2 փառաբաղդ աղջկանց դիակունք գտնուեցան: Բժշկական քննութիւնք հաստատեցին թէ փոքր աղջիկն 3 օր առաջ, այն է կորսուած օրն կենդանւոյն ջրհորը նետուած էր. եւ զայս կը հաստատէին որովայնին ջրով լեցուիլը եւ մարմնոյն վրայ նշմարուած ուրիշ բժշկական ապացոյցք: Սակայն միւս աղջկան պատիւը բռնաբարելէ եւ խեղդամահ ընելէ վերջ դիակը ջրհորը նետած էին: Թշուառ աղջկան վրան բռնութեան նշանները պայծառապէս կը տեսնուէին. ջրհորէն հանուած միջոցին բժիշկներն հաստատեցին թէ մարմնոյն տաքութիւնը դեռ բոլորովին անհետացած չէր:

Եղեռնագործ Ատենին եւ Բժշկական մարմնոյն կողմէ նոյն օր քանիցս կրկնուած պաշտօնական քննութիւնք վերոյիշեալ մանրամասնութիւնները վերահաստատեցին:

Անկարելի է նկարագրել դժբաղդ ծնողացն ու պարագայից սրտաճմլիկ վիշտն ու վայնասունը. սպանեալ աղջկանց մայրն, որ յղի էր, իւր դառն կսկիծէն զոհեց նաեւ իւր ապագայ ծնունդ....

Կառավարութիւնն անմիջապէս բանտարկեց տանուտէր երկու Թուրք երիտասարդներն, որք սակայն կը յայտարարէին թէ իրենք նոյն եղեռնագործութեան մասնակից չեն եւ թէ իրենց տան մէջ բնակող եւ 2 օր առաջ հայրենիք ուղեւորող Պէհճէմիցի Թուրք գաղթականք կրնան գործած լինիլ զայս ոճիր: Բայց ըստ որում գաղթականք 2 օր առաջ քաղաքէս մեկնած էին, մինչդեռ մեծ աղջիկը դեռ շաբաթ առաւօտ սպանուած էր. եւ ըստ որում կը տարաձայնուէր թէ տանուտէր երիտասարդներէն մին անցեալոյն մէջ, սպանեալ 13 տարեկան աղջկան նշանուելու համար, անոր ծնողաց քանիցս առաջարկներ ըրած եւ կրօնական խտրութեանց պատճառաւ մերժուած էր, ուստի հասարակաց կարծիքն այնպէս կը դատէ որ տանուտէրք թերեւս միայն եղած կրնան ըլլալ ձեռնամուխ յայդ ոճրագործութիւն:

Սոյն ոճիրք, ընդհանուր հասարակաց սրտայուզութեան առարկայ եղան, եւ Հրէայ, Հայ, Թուրք եւ այլ ամէն Եդեսական ազգաց անխտիր կարեկցութիւնը շարժեցին սպանուած դժբաղդներու թշուառ ծնողաց վրայ:

Սպանելոց դիակունք երէկ իրիկուն թաղուեցան: Կառավարութիւնը սոյն դատով կ՚զբաղի այժմ: Քաղաքիս Հրէից Ազգապետն, Ահարոն Աղէյ, որ միանգամայն Պարսկական Հիւպատոս է, այս մասին արդարութեան գործադրութիւնը կը պահանջէ. պահանջում մը, որ մեր արդարասէր կառավարութեան զգացմանց եւս համաձայն է անշուշտ:

* * *

21 մարտ, երեկոյ.

Փախստեայ գաղթականք, զորս բռնելու համար արդէն հեծելազօրք ղրկուած էին, հոս հասան: Տեղի ունեցած ոճրագործութեանց մէջ իրենց մասնակցութիւն ունենալը կը հերքեն: Փախչելու ստիպուեցանք, կըսեն, որովհետեւ տանուտէրք՝ եւ միանգամայն նոյն ոճրագործութեան մասնակից նըկատուելու վտանգէն ազատ մնալու հարկին՝ զմեզ այսպէս թելադրեցին:

Գաղթականք, եւ անոնց ինչ ինչ յայտարարութեանց վրայ ուրիշ Թուրք ընտանիք մ՚ալ իբրեւ մեղսակից ամբողջովին բանտարկեցան այս իրիկուն:

Ոճրագործութեան ամէն պարագաները պարզուած չեն տակաւին. խնդրոյն ելքը ծանուցանելու համար դեռ պարտաւոր ենք սպասել:

* * *

23 մարտ.

Հսկողութեամբ խումբ մը հեծելազօրաց ամսոյս 17ին Մուսուլէն հոս հասաւ Շէյխ Ուպէյտուլլահի կրտսեր որդին Ապտիւլ-Գատէր, որոյ համար մեր Պատ. Պաշտօնակիցներէն մին (Վանայ Թղթակիցն Մասիսի) անցեալները կը գրէր թէ «քաջ եւ ճարտար մարդ մ՚է:» Ապտիւլ-Գատէր, ջերմեռանդներու կողմէն հոս կը գտնէ այն պատիւ, ուր իրաւունք (°.) ունի իբրեւ հարազատ շառաւիղն մեծանուն (°.) Շէյխ Ուպէյտուլլահի: Շէյխզադէն դեռ հոս է, եւ կըսուի թէ քանի մ՚օրէն ճամբայ պիտ՚ելնէ երթալու իւր հօր մօտ, որ կարծենք ուղղակի Մէքքէ անցած է:

* * *

Արժետարց թղթուած վեց անուղղակի տրոց Եւրոպական վարչութեան Անգլիացի քննիչներէն մին, անցեալ շաբթու հոս գալով, քննութիւններ ըրաւ տեղւոյս Մաքսային պաշտօնատան մէջ, որոյ գործոց վրայ նպաստաւոր չեն խօսիր:

* * *

Ներկայս Տ. Մկրտիչ Ս. Կաթողիկոսին կողմէ Ատանայէն ինչպէս շատ մը տեղեր, նոյնպէս եւ առ ազգայինս Եդեսիոյ (*) ուղղեալ Շրջաբերականներ եւ մասնաւոր գրեր այս շաբթու հոս հասան, որովք Նորին Սրբազնութիւնն ծանուցանելով թէ հանդերձեալ է յառաջիկայ Մայիս 1ին Միւռոն օրհնել ի Սիս, կը հրաւիրէ զազգայինս ներկայ գտնուիլ նոյն կրօնական հանդիսին: Մեր առած մասնաւոր տեղեկութեան համեմատ, Տիարպէքիրի Նախորդ Առաջ. Տեղապահ Եղիշէ վարդապետ Գազանճեան գործոց դեր մ՚ստանձնած է Ս. Կաթողիկոսին մօտ, եւ պատճառներ ունինք կարծելու թէ, մօտաւոր ապագայի մը մէջ Եպիսկոպոսական աստիճան պիտի ընդունի Ս. Կաթողիկոսէն իբրեւ վարձատրութիւն..... (**)

(*) Եդեսիա Էջմիածնական թեմ մ՚է:

(**) Այս անձին վարդապետ լինելն արդէն [illegible] մ՚է հայ եկեղեցականութեան:
Ծան. Խմբ.

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԼՈՒՐԵՐ

Լորտերու ժողովին ապրիլ 12ի նստին մէջ Լորտ Սիմուլթ ժողովին ուշադրութիւնն հրաւիրեց Ֆրանսայի ծովային զօրութեան վրայ, որ՝ ըստ իւր կարծեաց՝ 1885ին Անգլիոյ ծովային զօրութիւնը պիտի գերազանցէ: Ծովային գործոց նախարար Լորտ Նորթպրուք հերքեց այս գրգռիչ բաղդատութիւնն և յայտարարեց թէ Անգլիոյ մարտանաւուց սպառազինութիւնը միւս Եւրոպական նաւատորմերուն սպառազինութենէն վար չմնար: Սակայն և այնպէս նոր մարտանաւեր շինելու հարկն ընդունեց:

Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ լրագիրը կ՚ըսէ թէ Գարա Եորկէվիչ իշխանին և Գարատաղի իշխանին անդրանիկ դուստր Զօրքա իշխանուհւոյն նշանտուութիւնը վերջին օրերս պիտի կատարուի:

Կայսերական կառավարութիւնն երկու ամիս պայմանաժամ տուաւ դըրոշմի նոր օրինաց տրամադրութեան հակառակ իրենց ձեռք պարզ թուղթի վրայ գրուած մուրհակներ ունեցող անձանց, որպէսզի այդ մուրհակները դրոշմեալ թուղթերու վրայ փոխագրեն: Կայսերական կառավարութեան այս տնօրէնութիւնն ընելուն պատճառն այն է թէ ժողովուրդը դրոշմի նոր օրինաց ծանօթանայ և պարզ թղթի վրայ գրուած մուրհակներն և այլ պաշտօնական գրութիւններն ըստ օրինի փոխելու ժամանակ ունենայ:

Յայտնի է թէ Իտալական կառավարութիւնն Ասապի ծովածոցին մէջ իտալական գաղթականութիւն մը հաստատելու հետամուտ է: Իտալիոյ Ծերակուտի ժողովին Ապրիլ 13ի նստին մէջ արտաքին գործոց նախարարութեան ելմտացոյցին վրայ վիճաբանութիւն եղած միջոցին արտաքին գործոց Նախարար Պ. Մանչինի Ասապի գաղթականութեան յառաջացեալ վարկին առթիւ յայտարարութիւն մ՚ըրաւ, թէպէտ Եգիպտոս կը յամառի, ըսաւ, Ասապի վրայ Իտալիոյ վեհապետութիւնը ճանչելու, սակայն ո՛չ Անգլիա, ո՛չ ալ Թուրքիա առարկութիւն չյարուցին մեր ստացուածքին օրինաւորութեան դէմ. հետեւապէս Ասապի ստացման նկատմամբ բնաւ որ և է մտահոգութիւն չունինք, մանաւանդ որ վերջին օրերս Անգլիոյ մեզ ներկայացուցած համակրական նըշաններէն ալ յայտնի է, թէ այս տէրութիւն մեր ստացուածքին դէմ դիտողութիւն մը չունի:

Բեդրբուրկէն պաշտօնապէս կը հերքեն թագադրութեան հանդէսին յետաձգուած լինելուն զրոյցը: Ընդհակառակն ստուգապէս կը հաստատեն թէ թագադրութիւնը մայիս ամսոյ մէջ կատարելու որոշումն անդառնալի կերպիւ պահուած է: Սակայն թագադրութեան օրը դեռ գաղտնի պահուած է. կարելի է ենթադրել թէ մայիս 22ին կիրակի օրը պիտի կատարուի: Գրեթէ ըստոյգ կը համարուի որ Ռուսիոյ կայսրն ընդհանուր ներում պիտի շնորհէ տպագրական յանցանաց համար դատապարտելոց, և այս պարագային մէջ դադարեալ կոլոս լրագիրը պիտի կրնայ վերստին հրատարակել:

Բեդրբուրկէն կը հեռագրեն առ Թայմզ թէ Ռուսաց կայսրը՝ Նիքոլայէֆի և Սեվաստոպոլի զինուորական շրջանակաց մէջ հրատարակուելու պաշարման վիճակն երկարեր է:

Գերմանական Վօրշթատ Ցայթունկ լրագիրը Բեդրբուրկէն եկած տեղեկութիւններէ առնլով կը ծանուցանէ թէ վերջին օրերս 50 ի չափ Ռուս սպայք ձերբակալուեր են իբրեւ քաղաքական ամբաստանեալ:

Կազէթ Տիբլոմաթիք լրագիրը կ՚ըսէ թէ Ռուսիոյ ներքին աշխարհավարութեան մէջ մեծ դէպք մը ի գլուխ ելնելու վրայ, որ է 14 միլիոնէն աւելի այլադաւան Ռուսաց կրօնական և քաղաքային իրաւունքներ տալ, զորս Ռուսիոյ ժողովրդեան մնացեալ մասը կը վայելէ: Ռուսիոյ նախարարաց խորհրդոյ մեծամասնութիւնն որոշեց որ այսուհետեւ պէտք է թոյլ տալ անոնց, որ ազատօրէն իրենց կրօնքը պաշտեն և միանգամայն կառավարական պաշտօններու մէջ ընդունուին: Անշուշտ այս տնօրէնութիւնն, որ գըլխաւորաբար Հին-հաւատացեալց կը վերաբերի, որոնք պարկեշտ և հաւատարիմ հպատակներ են, չպիտի տարածուի այն մի քանի ծածուկ աղանդներուն վրայ, որոց անբարոյական հիմերն օրինաց խըստութիւնները կը հրաւիրեն իրենց վրայ: Վերոյիշեալ ծրագիրն, որ նախարարաց և բարձրաստիճան անձանց մէջ եռանդուն պաշտպաններ ունի, ի մօտոյ Ռուսիոյ կայսեր վաւերացմանը պիտի ներկայի, և եթէ ի նկատ առնուի թէ խազագ և Չէրքեզ զօրաց (կայսեր սիրելի զօրքերը) մեծագոյն մասն Հին-հաւատացեալց աղանդին կը վերաբերին, ներելի է կարծել թէ Ն. Վեհափառութիւնը պիտի ընդունի այս տնօրէնութիւնն, որ թէեւ կայսեր մօտ գտնուող բարձրաստիճան անձանց ոմանց անձուկ գաղափարներուն կը հակառակի, արդարութեան գործ մը միայն պիտի լինի սակայն բազմաթիւ այլադաւանից համար, որք կայսեր և հայրենեաց անձնուիրաբար ծառայողներ են:

Սուաքիմէն Ֆրանսական Թան լրագրին գրուած նամակ մը Սուտանի վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ.

«Քորտոֆանի, Տարֆուրի, Ֆաշոտայի և հաւանականաբար Պահր-էլ-Ղազալի գաւառներն այժմ Սուտ Մարգարէին իշխանութեան ներքեւ կը գտնուին. Եգիպտական կառավարութեան Սուտան ղրկած զօրքերն անբաւական են և ապստամբները զսպելու անկարող, մանաւանդ թէ Խարթում ղրկուած կանոնաւոր զօրքերն համոզուած են թէ խռովը պարզապէս միտքը դրած է ըստոյգ մահուամբ մը պատժել զիրենք՝ Եգիպտական վերջին դէպքերուն ժամանակ Արապիի կողմը բռնած լինելնուն համար. ուստի Սուտ Մարգարէին հետ միանալու համար նպաստաւոր առիթ մը միայն կը փնտռեն: Իսկ անկանոն զօրքերն, որք միայն Պաշը-Պօզուքներէ կը բաղկանան, հայրենասիրութեամբ Մէհտիին հետ կռուելու համար հոս չեն եկած, այլ առաւել իրենց աւարառութեան և յափշտակութեան ճաշակը գոհացնելու և երեք կամ չորս գերիներով և առատ աւարով իրենց երկիր վերադառնալու յուսով: Արդէն Սուաքիմէն անցած ժամանակնին իրենց խժդժական գործերով նշանաւոր հանդիսացան. կանանց պատիւը բռնաբարեցին և յափշտակութիւններ ըրին: Մէհտին իւր բնակութիւնն Քորտոֆանի գլխաւոր քաղաք՝ Օպէյտի մէջ հաստատած է, որ առանց պայմանի անձնատուր եղաւ 24 թնդանօթով, 12,000 Րեմինկթընի հրացաններով և 2,500 կանոնաւոր զօրօք: Մէհտին Թուլա-էլ-Հաթրայի մօտ Սպիտակ գետին վրայ կամուրջներ շինել տուած է: Կ՚ըսուի թէ վերջին յարձակմանց մէջ Եգիպտական կանոնաւոր զօրքերէն քանի մը սպայներ գերի բռնուած է, որք իրենց կեանքն ազատելու համար յանձն առեր են այդ կամուրջները շինել: Խարթում թէպէտ յոյժ ամրացեալ, բայց երկար ժամանակ դիմադրելու անկարող կը թուի: Քաղաքին պաշարը կ՚սկսի պակսիլ, և գիները տարապայման աւելցած են: Կանոնաւոր զօրքն երկու ամսուան պաշար միայն ունի, որ է պաքսիմատ և բակլայ: Ինչպէս կարելի է սնուցանել 10,000 զօրք և 30,000 բնակիչ, որք այս պահուս Խարթում ապաստանած են»:

«Հապէշիստանէն եկած լուրերը լաւ չեն: Հապեշաց Յովհաննէս թագաւորը հետեւեալ համառօտ նամակը ուղղած է Խարթումի կառավարիչ Ալա-Էտտին փաշային. «Թագաւորաց Թագաւոր Յովհաննէսին կողմէ ողջոյն առ Ալա-Էտտին փաշա, հրամանատար Սուտանի: Ես և զօրքերս քաջառողջ ենք: Եկեղեցիներէս միոյն համար զանգակ մը ղրկէ:»

«Հապէշաց Պալաթա-Կաարոն անուն յանդուգն զօրավարն Եգիպտական սահմանագլխոց վրայ մերթ ընդ մերթ կռիւներ կը մղէ Եգիպտական զօրաց հետ»:

ԽԱՍԳԻՒՂ

Թաղ. Խորհուրդս կը խնդրէ ի Ձէնջ որ բարեհաճիք Ձեր ազգօգուտ թերթին միջոցաւ ծանուցանել թէ գիւղիս Աղքատաց Խնամակալութիւնը այս անգամ վերակազմեցաւ հետեւեալ պատուաւոր թաղեցիներէն, որք են Մեծապատիւ էֆէնտիք.

Երկանեան Յովհաննէս
Թընկըրեան Գրիգոր
Հաճեան Լեւոն
Մասեհեան Մասեհ
Պէրպէրեան Սարգիս
Սեղբոսեան Գրիգոր
Քէհեաեան Սերովբէ.

Եւ հրաւէր կարդալ պատուարժան ազգայնոց որ բարեհաճին՝ երբ վերոյիշեալ Պատուարժան էֆէնտիք իրենց ներկայանան, շնորհել նոցա իւրեանց ձեռնտուութիւնն, յօգուտ եւ ի սփոփումն բազմաթիւ կարօտելոց Թաղիս:

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Խասգիւղի

Ատենադպիր	Ատենապետ
Յ. Ա. Տէփէ	Եղիա Շահպազեան

Խասգիւղ, 5 ապրիլ 1883.

ՏՕՔԹՕՐ ԵԴՈՒԱՐԴ Կ. ԽՈՒԹԻՒՃԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ ամեն օր ժամը 6էն 10 կը գտնուի Պոլիս, կամուրջին դիմացը, Քիւչիւքեան էֆէնտիի Դեղարանն, և հիւանդ կ՚ընդունի:

Կիրակի օրերը նոյն դեղարանին մէջ ժամ 5էն 8 ձրի կը նայի աղքատաց:

Մնացեալ ժամանակները պատրաստ է հիւանդաց այցելել, կամ իւր տան մէջ ընդունիլ, ի Պէշիկթաշ, Փօսթա Ճատտէ, թիւ 34:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ազգային Տնտեսական Խորհրդոյ

Բումէլի Հիսարու եկեղեցւոյ սնտուկին մատակարարութեան հաշուեցուցակն՝ որ 1881 յունվար 1էն սկսելով կը յանգի մինչեւ 1883 յունվար 9, նոյնպէս

Խասգիւղի եկեղեցւոյ սնտուկին ելեւմտից հաշուեցոյցն՝ որ 1882 փետրվար 14էն սկսելով կը յանգի ցվերջ դեկտեմբերի նոյն տարւոյ, ըստ օրինի Տնտեսական խորհրդոյ ներկայացուած, և անոնց յար և նման օրինակները Թաղական խորհրդոց յուղարկուելով հրահանգուած է որ եկեղեցեաց բակը կախեն ի տես թաղեցւոց:

Հետեւապէս Տնտեսական խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ կը հրաւիրէ զթաղեցի ազգայինս, որ իրենց բնակած թաղին եկեղեցւոյն վերաբերեալ հաշուեցուցակին վրայ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն՝ եթէ ունին, ներկայ ծանուցմանս թուականէն մինչեւ 21 օր պայմանաժամաւ փութան գրաւոր կերպիւ ներկայացնել Տնտեսական խորհրդոյ:

Սոյն պայմանաժամը լրանալէն յետոյ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ:

Կ. Պոլիս, 5 ապրիլ (Կնիք)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԱԶԴ

Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնն ներկայիւս կը ծանուցանէ Որբանոցիս ուսանողաց ծնողացը և պաշտպանաց, որ ըստ սովորութեան յառաջիկայ երկուշաբթի (11 ապրիլ) օրէն սկսեալ դասախօսութիւնք պիտի դադրին: Հետեւապէս այն ծնողք և պաշտպանք, որք կը փափաքին Ս. Զատկի առթիւ իւրեանց զաւակներն ընդունիլ, պարտին դիմել Հոգաբարձութեանս գրասենեակն և արտօնագիր ստանալով՝ ներկայացնել առ Ներքին Տնօրէնութիւնն ։

Աւելորդ չեմք համար յայտնել թէ՝ ապրիլ 26 երեքշաբթի օր դասախօսութիւնք սկսիլ որոշուած ըլլալով, ուսանողք պարտին դիմել երկուշաբթի (ապրիլ 25) առաւօտ Հոգաբարձութեանս գրասենեակն ի Մեծ Նոր խան թիւ 49, իւրեանց արտօնագիրն ընդունելոյ համար ։ Եւ եթէ նոյն որոշեալ օրն ուսանողներէն ոմանք չփութան գալ՝ երբեք չպիտի ընդունուին անդ ։

8 ապրիլ 1883 (Կնիք)

ԽՄԲԱԳԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՐՃԵԱՆ

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ

ԸՍՏ
ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

[illegible]

Ի Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԱՀԱՆԱՅԷ ՄԿՐԵԱՆ

Հրամանաւ
Տ. ՆԵՐՍԷՍԻ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ԵՒ
ՀԱՃՈՒԹԵԱՄԲ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՏԵՆԻ

Կ. Պոլիս — Տպագրութիւն Արամեան
1883

Սոյն պատուական Աղօթագիրքը կը պարունակէ մեր Եկեղեցւոյ բովանդակ ժամերգութիւններն. Նախ կիրակի օրերու՝ հանդերձ խորհրդով Ս. Պատարագի, և ապա կարգաւ՝ Լուր օրերու, Արեւագալի, Ճաշու, Խաղաղականի և Հանգստեան (Եկեսցէի) ժամերգութիւնքն, իւրաքանչիւրոյ մէջ գտնուած Քարոզներուն և Աղօթքներուն աշխարհաբառ թարգմանութիւններովն, և Ս. Պատարագի խորհրդոյն բացատրութիւններով ։

Գրքին սկիզբը դրուած է Ամենապատիւ Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքի մի նշանաւոր Նամակն ի հաւանութիւն գործոյս և իբրեւ ներածութիւն օգտակարութեան աղօթից, որ և ընտիր իմաստիւքն՝ մասնաւոր վերծանութեան արժանի է.

Յետ որոյ դրուած է աշխատասիրող Քահանային Յառաջաբանն, յորում մեր Ազգային Եկեղեցին իւր Քրիստոնէական սրբութեամբ մեզ աւանդող մեր Երանելի Նախահարց պատրաստած աղօթքներէն զատ՝ օտար նոր աղօթքներ գործածելու անպատեհութեան վրայ խօսելով, Հրապարակական և Առանձնական Աղօթից վրայ պիտանի տեղեկութիւններ կուտայ, և կը յորդորէ վարժուիլ, ընտանենալ մեր Եկեղեցւոյ աւանդութեանց, և Ազգային գրական լեզուին, և սիրել զանոնք իբրեւ անդին յիշատակ մեր անմոռանալի Նախնեաց ։

Սոյն Աղօթագիրքն՝ որ պիտի ծառայէ ժողովրդեան Աստուածպաշտութիւնն ամբողջանելու, և մեր Քրիստոնեայ—Ազգային Եկեղեցին ճանաչել տալու, պիտի կարենայ գործածուիլ թէ՝ Եկեղեցւոյ մէջ իբրեւ Ժամագիրք, և թէ՝ տուներու և ճանապարհորդութեանց մէջ իբրեւ Աղօթագիրք, ուստի ամեն Հայ-Քրիստոնէի քով գտնուելու արժանի ։

Տպագրութիւնն ընտիր թուղթի վերայ յատուկ խնամով եղած է 690 երեսներէ բաղկացեալ, և նրբաքանդակ պատկերներով զարդարեալ՝ գեղեցիկ տեսակաւ կազմուած է ։

Կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով. իսկ կեդրոնատեղին է Արամեան Տպարան, Յակոբեան խան թիւ 13, հետեւեալ որոշ գներով.

	Ղրուշ
Լաթակազմ պարզ	15
Լաթակազմ ոսկեզօծ	22
Կաշեկազմ ոսկեզօծ	30
Մետաքսեայ փառակազմ	40

ԱԶԴ

Իւսկիւտարու Սուրբ Կարապետ Եկեղեցւոյս վագֆէն Իւսկիւտարու Նոր-Թաղ Ֆըստըք փողոցը գտնուած 8 թիւ տունն, որ 200 կանգուն գետնոյ վրայ շինուած է, ունի 100 կանգնոյ չափ պարտէզ, երկու սենեակ, հոր մը, մահլիւլ եղած ըլլալով, աճուրդի հանուած է եւ մինչ 40 ոսկւոյ բարձրացած է գինն ։

Սոյն տունն գնելու փափաքողք կըրնան ամէն առաւօտ ժամը 1–3, դիմել Թաղ. խորհրդարանս եւ հարկ եղած բանակցութիւնն ընել ։

(Կնիք Թաղ. Խորհրդոյ)

8 ապրիլ 1883

ԱԶԴ

Միացեալ ընկերութեանց Տնօրէն ժողովը գաւառաց համար գոհացուցիչ ամսականաւ Թուաքանութեան և աշխարհագրութեան հըմուտ դասատուի մը պէտք ունի ։ փափաքողք պէտք է դիմեն անյապաղ Միացեալ ընկերութեանց գրասենեակն, Կալաթա, Կէօչէ օղլու խան 13, ամէն օր ժամը 3էն մինչեւ 11 ։

ԻԼԱՆ

Կիրիտ Ֆըրգասընտա պուլունան ասաքիրի շահանէ մուայէնէսի իչուն պիր սէնէլիք լուզումը օլան երզագտան բիրինճ վէ կազ վէ զէյթին եաղը միւպայեա օլունաճաղընտան իհալէ թալիպ օլանլարըն վէ շէրայիթի անլամագ իսթէյէնլէրին նիսանըն բուլունան 12ինճի սալը կիւնինէ գատար հէր կիւն լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կելմէլէրի ։

Սարաճխանէ անպարընտա միւթէրաքիմ քէօնէլէ վէ սայիրէ զըրփընթըլարընըն հէր փազար վէ ճէհարշէնպէհ կիւնլէրի սաաթ իքիտէն պէշէ գատար միւզայէտէլէրի պիլ իճրա ֆիրուխթի մուգարրէր օլուպ զուհուր իտէն թալիպլէրինէ փարչա փարչա տախի վէրիլէճէկլէրինտէն ախզ վէ իշթիրասընա թալիպ օլանլարըն զիքըր օլունան վագըթլարտա անպարը մէզքիւրէ միւրաճաաթ իթմէլէրի ։

Պէքսիմաթ անպարընտա էքլէ կայըր սալիհ օլարագ մէվճուտ պուլունան 2076 գըյյէ պէքսիմատ ֆիրուխթ օլունաճաղընտան իշթիրասընա թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կելմէլէրի ։

7 Նիսան 1299

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 9 ապրիլ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ. 110, 30 առ Անգլ. լիր
Փարիզ 3 » Ֆր. 22,82 1/2 առ — Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնսօ գոցուեցաւ (գ. կ.)	13, 6
բացուեցաւ	13, 3
կէս օրէն	13, 3
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	84,50 Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ 6 0/0	5, 3
» Օթօման	4, 0
Կ. Պոլսոյ Պանքան	8,12
Քրէտի ժէնէրալ 6 0/0 Օսմ. լիր	7,
Փոխ. 1865 (Մուքթօն) 6 0/0 Ֆր.	77
» 1868 » 6 0/0	74,
» 1869 (Բէնար) 6 0/0	64.50
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր)	23,
» 1873 (Բէնար) 6 0/0	39,
Ռումէլիի երկաթուղի	57,
Լաւրիում (գ. կ.)	178,
Թրամուէյ Օսմ. լիր	340,
Թղթադրամ »	980
Հէվալէսիզ	35
Ռէպօր	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգղիական ոսկի	110 2
Գաղղիական »	87 34
Բօլ	60 10
Գրիվեց	85 25
Գաւազան թուղթ (զարիք)	9 9
» արծաթ (Նոր)	90 30
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108 9
Վեցնոց	103 25
Հինգնոց	103 20
Մէթալիք	101 30

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 20 ապրիլ

Անգղ. Քօնս.	102 9/16
Օսմ. »	11 3/4
Փոխ. 1865	14 3/4
» 1869	12 3/4
» 1871	75 1/8
» 1872	24 1/4
» 1873	11 3/4
» 1877	87 3/8
Պանք Օթօման	20 1/4
Ռուս. փոխ. 75ի	87 5/8
Եգիպտ. միացեալ	76
» արտօնաւոր	96 1/8
Տայրա Սանիէ	73 3/4
Փոխ. Րօշիլտ	97 12
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	

Փարիզ 20 ապրիլ

Գաղղ. Քօնս. 5 0/0	111.80
» » 3 0/0	79,30
Օսմ. Քօնս.	12,97,50
Փոխ. 1865 Ֆր.	74
» 1869	65
» 1873	58
Օսմ. Երկաթուղի	56 37
Պանք Օթօման (գ. կ.)	758 75
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	558,75
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	92,1/2
» Արեւելեան	—
Իտալ. Քօնս.	91,20
Եգիպտ. միացեալ	386.
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ	25,24

Վիեննա 20 ապրիլ

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,90
Ռումէլիի երկաթուղի	26,70

ԿԷՍ ՕՐ 5,10

ՔԷՅՑ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի մէջ Լոնտոնի և Արեւելեան նաւահանգստաց, Սեւ ծովու և Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտեսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները ։

Օրէօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆրէտէրիքսըն, Լոնտոնէն մեկնեցաւ մարտ 22ին, Աղեքսանդրիա հանդիպելով Կ. Պոլիս գալու համար, հոս կ'սպասուի դէպ ի 20 ներկայ ամսոյ, եւ անմիջապէս Սեւաստոփոլ եւ Թայգան պիտի երթայ ։

Մէքսիքօ շոգենաւը, նաւապետ Մօրիձ, Լոնտոնէն մեկնեցաւ նախորդ ամսոյ 31ին, Մալդա եւ Զմիւռնիա հանդիպելով Կ. Պոլիս գալու համար, հոս կը հասնի դէպ ի 20 ներկայ ամսոյ, եւ Դանուբ պիտի երթայ ։

Ճօրճ Տօու շոգենաւը, նաւապետ Հիւկս, Լոնտոնէն մեկնեցաւ ամսոյս 7ին Մալդա, Սէլանիկ եւ Կ. Պոլիս գալու համար, ուր կը հասնի դէպի 25 ներկայ ամսոյ, եւ բեռը պարպելէն յետոյ Պաթում, Բօդի եւ Թայգան պիտի երթայ ուղղակի ։

Լոնտոնի մէջ այժմ բեռ կ'առնուն հետեւեալ շոգենաւք.

Քուինէլլա շոգենաւը, նաւապետ Ճոնս, Կ. Պոլիս եւ Դանուբ երթալու համար ։

Թոլօսա շոգենաւը, նաւապետ Մաքին, Կ. Պոլիս եւ Օտեսա երթալու համար ։

Ասոնց պիտի հետեւի Աճէ շոգենաւը, նաւապետ Ուէսդքոթ, Կ. Պոլիս, Օտեսա եւ Թայգան երթալու համար ։

Ֆլորէնս Կոնա շոգենաւը, նաւապետ Պոն, Սէլանիկէն Կ. Պոլիս, Պաթում, Բօդի եւ Թայգան երթալու համար ճամբայ պիտի ելնէ ։

Լոնտոն երթալիք շոգենաւ.

Սէօդըն շոգենաւը, նաւապետ Թիլմաուլթ, ուղղակի Լոնտոն պիտի երթայ դէպ ի 21 ներկայ ամսոյ ։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՔԷՅՑ ԵՒ ՏՕՆԱԼՏ
Գործակալ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլէ և Արեւելեան միջեւ.

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոննոյ
Ալճէրիան	2,500	Ֆլամինեան	3,700
Ալշաշօ	2,500	Ֆլորէնթեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	Ֆրիզեան	3,700
Արապեան	2,500	Իպերեան	5,500
Արմէնեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պավարեան	6,000	Իսթրեան	5,500
Պոհէմեան	6,000	Լեսպեան	2,200
Քասթիլեան	800	Լիսպոնեան	2,500
Սարտինեան	2,000	Լէօբոն	800
Տօռըս	700	Օլպիա	700
Էճիփշըն	3,700	Պերսեան	3,800
Ֆազիան	3,700	Վենեթեան	6,800
Ֆաշիմեան	3,700	Վիքթորեան	6,800

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պօսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ

ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆՏԷՆ
Գործակալ
թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւհէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնտէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիգոլ եւ ընկ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՆՊԱՐԵՂԷՆՔ ԵՒ ՈԳԵԼԻՑ ԸՄՊԵԼԻՔ

Վաճառատունս մինչեւ յառաջիկայ Ս. Զատիկ ամեն օր անխտիր բաց պիտի լինի, այսպիսի ժամանակ իւր պատուարժան յաճախորդները գոհացնելու համար ։

Ա. Ա. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ
Ալաճա համամ, Քէթէնճիլէր զարուսու, թիւ 14

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ եւ Միջերկրական միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոննոյ
Քառնաք	4,200	Ոզիրիս	3,000
Ֆարոս	4,000	Նեֆթիս	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէրօ	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Իպիս	2,600
Թեպէ	3,250	Ատլանտիք	1,700
Մեմնոն	3,250	Լոթուս	800
Նէրօ	3,250	Օլինտա	800
Մարէօթիս	3,250	Սեթի	750

Իպիս (կամ Ալպէս) շոգենաւը, նաւապետ Ուիլըմս, Լիվերբուլէն պիտի գայ դէպ ի 21 ներկայ ամսոյ ։

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճանապարհորդներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.
Գործակալք

Մէյտանըրգ սօգագ, Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻՑԼ Է. ՄԱԼԹԱՍ
թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան,
Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա.

Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվերբուլ.

Գործակալութիւնք

Աղեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Յ. Բախթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզրօբուլոյ

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամսը երեք անգամ կը բանին Լիվերբուլ եւ Միջերկրական միջեւ.

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոննոյ
Օրոնթէս	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէփփօ	3,000	Նուբիա	2,500
Պարթիա	4,600	Բոթնիա	5,000
Պալմիրա	3,800	Բաթավիա	3,200
Պալէսթին	2,500	Բոլիվիա	3,000
Պրինսէս Պէաթրիս	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սիտոն	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սամարիա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սքիթիա	3,000
Տէմերարա	2,500	Սէթիա	3,000
Կուպա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Բոլիվիա շոգենաւը, նաւապետ Քիլլէր, Լիվերբուլէն եկաւ զանազան վաճառքով, եւ ի մօտոյ հոն պիտի վերադառնայ։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պօսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ–Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով ։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒԼԻ, Գործակատար.
թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա ։

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եղական դարման է հերաց ամեն տեսակ դժուարութեանց և սոյն պատճառին համար ծախուած ուրիշ բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կընէ գործածողները ։ Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանը համար անհրաժեշտ է այս, քանզի՝ կառատացնէ ու մետաքսանման փայլուն և կակուղ կընէ գլխու կարծըր մազը։ Որև է պատճառաւ գունաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անհաստատ մազը կը վերահաստատէ, թափածին տեղ նոր մազ կը բուսցնէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փտած է), գլխուն ճերմակ թեփը ջնջելով կանհետացնէ։ Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելովը գործածողը խիստ վայելչագեղ կերպարանք մը կստանայ ։ Մայրաքաղաքիս մէջ և այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն ։ Անուշահոտ ջուր մ'է, շիշը կանանչ թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք և այլ շատեր կը ծախեն ։ Այէրի Վիկօրը հարցնել պէտք է։ Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կոստանդնուպօլսոյ ։

Ն. ԲԱՔԷ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի և Բոսֆորի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը ։

Ուղեւոր և ապրանք ընդունելութիւն

Տրապիզոն, Պաթում եւ փոթի երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է [illegible] որ Ապրիլ 11ին Մարսիլիայէն եւ 18ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի ։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Ժիրոնտ, որ ապրիլ 11ին հոս կ'սպասուի եւ նոյն օրն երեկուան ժամ 4ին վերստին պիտի մեկնի ։

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԼՈՐԱՆ ՐԸՊՈՒԼ,
Մումհանէ փողոց, թիւ 114

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Միջերկրական և Օտեսայի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոննոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Արքատիա	2,500	Ռօճըրս
Արէթուզա	2,500	Քրուիքշանք
Լաքոնիա	2,500	Ուիլքս
Մաքեդոնիա	3,500	Մարշ
Բուլղարիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այս շոգենաւք կին սպասաւորուհիներ ալ ունին ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար ։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց ։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ս. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ

Նոր եւ ընդարձակ տեսական եւ գործնական երկհատոր Թուաբանութիւն
Ա. Հատոր.

Այս առաջին հատորը որ միայն ի լոյս ընծայուած է կը պարունակէ նախնական դպրոցաց թուաբանութեան պէտք եղած բոլոր մասերը եւ գործնական կենաց մէջ հարկ եղած բոլոր թուաբանական հաշիւները, դասագիրք մը ըլլալու բոլոր հանգամանքներն ունի թէ դիւրուսոյց եղանակաւը թէ տեսական հաստատութեանց բազմազանութեամբը եւ թէ խնդրոց մասին ունեցած ճոխութեամբը եւ ամէն կարգի ազգայնոց օգտակար գիրք մը կրնայ ըլլալ ։

Կը վաճառի ամէն ազգային գրավաճառաց քով գին 12 ղրշ. կեդրոնատեղին է Չաքմաքճըլար փողոց թիւ 20 գրատունը ։

ՍԿԶԲՈՒՆՔ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Նոր ուսանողաց համար

Գրեց Ա. Մ. Գարագաշեան
Բ. Տիպ

Հայերէն քերականութեան սոյն նախնական դիւրուսոյց դասագիրքն արդէն սպառած ըլլալով, այս անգամ կրկին տպագրութեամբ եւ կարեւոր փոփոխութեամբք վերստին հրատարակուած է ։ Սոյն դասագիրքն խիստ յարմար է նախակրթական վարժարանաց ։

Կը գտնուի Ս. Ց. Փափազեանի գրատունը եւ ամէն գրավաճառաց քով, գին 2 դահեկան ։

ԿՈՒՆՍԷԹ–ԻԼ–ԼՈՒՂԱԹ

ԲԱՌԳԻՐՔ

ՖՌԱՆՍԵՐԷՆԷ Ի ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
Աշխատասիրութեամբ
Շէֆիք եւ Մէհմէտ Էֆէնտիներու
Անդամոց Հասարակաց Կրթութեան պաշտօնատան Գրաքննութեան սենեկի

Հրատարակիչ Գարեգին Պօղոսեան

Գին 23 ղր.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ՍԻԹԵՒԻՆԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1883 ՄԱՐՏ 27 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ԱՊՐԻԼ 16

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Վօսփորէն եկող շոգենաւները

12 Ենիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենիք. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
12 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
12 Պէյքօզէն Բ. Պահճէ, Ր. Բ. մահալ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ.
12 Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Գապաթ.
1 Ենիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենիք. Սթէն. Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
1 15 Ր եւ Ա Գավագ, Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշչապ. Գա Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Գապաթ.
2 15 Ենիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենիք. Միրկէօն, Սթէն, Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
4 Ենիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ Ենիք. Սթէն. Միրկ. Պօյ Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթ.
4 Պէյքօզ Բաշչապ. Ր. Փ. մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէն Պէյլէրպ. Գուզկ. Իւսկ.
6 15 Ենիմահ. Մէզարպ Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշչապ. Ենիք. Մ Գանլ. Ր. և Ա. Հիսար, Գանտ. Արնաւ. Չէնկ. Պէյլէրպ. Օրթաք. Գու Պէշիկթ. Իւսկ.
7 45 Ա. և Ր. Գավագ, Ենիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Ենիք. Սթ Միրկէօն, Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ.
8 45 Պէօյիւքտէրէ, Պէյքօզ, Բաշչապ. Ր. Փ. Մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գա Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Իւսկ.
9 Ենիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ, Ենիքէօյ, Պօյաճ, Ր Հի Պէպէք, Արնավ, Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիկթաշ ։
10 15 Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ, Ենիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Օր Պէշիկթաշ ։

Կամուրջէն երթող շոգենաւները

1 45 Գապաթաշ, Իւսկ. Պէշիկթաշ Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնա Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլ. Միրկէօն, Ենիք. Բաշչապ. Պէյքօզ. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզար. Ենիմահալլէ.
2 Գապ. Պէշիկ, Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Միրկ Սթէն. Ենիք. Թարապիա, Պէօյիւքտ, Մէզարպ, Ենիմահ.
2 30 Իւսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գա Ր. Բ. մահ. Բաշչապ. Պէյքօզ.
3 15 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչ, Արնավ. Պէպէք, Ր Հիսար, Միրկ Սթէնիա, Ենիք, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպ. Ենիմահ.
5 Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, յաճ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Ենիմահ. Ր. Ա. Գավագ.
6 45 Իւսկ. Պէշիկթ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէրպ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ.
8 30 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Միրկէօն, Ենիք. Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէզար. Ենիմահ.
9 30 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշ. Արնավուտքէօյ, Պէպէք, Ր. Էմիրկ. Ենիքէօյ, Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզար. Գավագ
10 Գապաթ. Գուզկն. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Գանլըճա, Ր. Փ. Մահ. Բ. Պաշչէսի, Պէյքօզ, Թար, Պէօյիւքտ.
10 15 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտք. Պէպէք, Ր. Հիսար, կէօն, Սթէնիա, Ենիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւք Մէզարպ. Ենի
11 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճքէ. Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէզարպուրն. Ենիմահալլէ.
11 Գուզկունճուգ, Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ, Գանտ Հիսար, Գանլըճա, Ր. Փ. մահ. Փաշապահճէ, Պէյքօզ.
11 30 Պէշիկթաշ, Գուզկ, Օրթաքէօյ, Պէյլէր. Չէնկ. Վանիքէօյ.
12 Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ.